

Lobberdense
waard

STARTNOTITIE
MILIEUEFFECTRAPPORTAGE
LOBBERDENSE WAARD

Maart 2008

Titel: Startnotitie Milieueffectrapportage Lobberdense Waard

Status: Definitief rapport

Datum: 18 maart 2008

Initiatiefnemer: Samenwerking Lobberdense Waard

Opsteller: Van Droffelaar en Sträter
ir. J. Westerbeek

Samenwerking Lobberdense Waard
ing. K.G.J.P. van Aanholt

(DS) Van Droffelaar & Sträter
ADVIES EN ARGUMENTATIE

Lobberdense
Waard

SAMENVATTING

De Rijnstrangen vormden onder invloed van de meanderende Rijn de afgelopen eeuwen een dynamisch gebied. Verschillende vormen van menselijk ingrijpen om de rivier te beheersen hebben het gebied gekenmerkt. De hoogwatergolven van begin jaren '90 droegen belangrijk bij aan de ontwikkeling van een nieuwe denkwijze over het beheren en inrichten van de uiterwaarden. Recente uitwerkingsplannen van deze nieuwe denkwijze vormen de Planologische Kernbeslissing Ruimte voor de Rivier (PKB RvR) en de Nadere Uitwerking RivierenGebied (NURG). In het kader van deze plannen is in 2001 het Inrichtingsplan Rijnwaardense Uiterwaarden (IRU) van Rijkswaterstaat verschenen. In dit plan werden ideeën gepresenteerd voor de ontwikkeling van het uiterwaardengebied, met rivierverruiming en natuurontwikkeling als primaire doelstellingen.

De Rijnwaardense Uiterwaarden zijn in de PKB Ruimte voor de Rivier opgenomen als onderdeel van de zogeheten "lopende projecten" en wordt om die reden aangemerkt als "Autonoom Ontwikkelingsproject". De uitvoering van deze lopende projecten dient als uitgangspunt voor maatregelen die worden voorgesteld in de PKB. De taakstelling in de PKB Ruimte voor de Rivier voor "uiterwaardvergraving Rijnwaardense Uiterwaarden" bedraagt 11 cm. Dat betekent dat het peil in de as van de rivierbedding door rivierverruimende maatregelen in de Rijnwaardense Uiterwaarden 11 cm moet dalen ten opzichte van 16.000 m³/s en bij een ongewijzigde vaste afvoerverdeling. De Rijnwaardense Uiterwaarden zijn eveneens opgenomen in de NURG en maken bovendien deel uit van het Natura 2000 gebied de Gelderse Poort.

In 2003 zijn delfstoffenwinners (CIV BV) uitgenodigd om het deelproject Lobberdense Waard binnen de Rijnwaardense Uiterwaarden nader uit te werken en de uitvoering ter hand te nemen. In 2006 heeft dit geresulteerd in een samenwerkingsovereenkomst tussen A. Wezendonk Pannerden BV en Centrale Industriezand Voorziening BV genaamd "Samenwerking Lobberdense Waard". Deze initiatiefnemer heeft een plan ontwikkeld waarbij waterstandsverlaging en natuurontwikkeling worden gerealiseerd door middel van zandwinning.

In het nationale beleid, onder andere verwoord in de Nota Ruimte, wordt gestreefd naar een integrale werkwijze, waarbij ontgrondingsprojecten via marktwerking tot stand komen, een meerwaarde opleveren voor ruimtelijke kwaliteit en andere doelstellingen ondersteunen. Samenwerking Lobberdense Waard is van mening dat voldoende behoefte aan zand en grind in de markt aanwezig is en wil, conform de beleidsvoornemens, de markt bedienen. Het project dient te voldoen aan een voor de initiatiefnemers economisch en technisch uitvoerbare, marktgerichte exploitatie van de te betrekken grondstoffen.

De doelstellingen voor waterstandsverlaging, natuurontwikkeling en zandwinning zijn geïntegreerd in een plan voor de Lobberdense Waard waarbij een hoogdynamische hoogwatergeul wordt aangelegd ter plaatse van de landbouwgronden en het noordelijk deel van de uiterwaard laagdynamisch wordt ingericht met zachthoutoibossen. Daarnaast worden enkele extensieve recreatieve voorzieningen gerealiseerd, die de uiterwaard aantrekkelijker maken voor bezoekers.

In de Lobberdense Waard zijn verschillende waardevolle natuurterreinen aanwezig, met een totale omvang van 82 ha. Na afloop van de zandwinning wordt het totale projectgebied (215 ha) ingericht en opgeleverd als natuurgebied. De bestaande natuurgebieden worden uitgebreid, waarbij in totaal 93 ha laagdynamische natuur wordt gecreëerd en 122 ha natuur die direct onder invloed van de rivier staat. Circa

100 ha landbouw wordt onttrokken aan het areaal en omgevormd in andere functies. In de eindsituatie ontstaat circa 80 ha open water in de strang, inclusief ondiepe oeverzones.

De gehele Gelderse Poort is uitermate geschikt voor extensieve vormen van recreatie zoals wandelen en fietsen. De Lobberdense Waard vormt binnen de Gelderse Poort een schakel tussen de Ooijpolder en het Rijnstrangengebied. Uitgangspunt voor recreatief medegebruik van natuur is de openstelling voor publiek van de gehele uiterwaard in de eindsituatie, zodat in combinatie met de aanleg van een vrijliggend fietspad de toegankelijkheid van het gebied optimaal gewaarborgd is.

De voorgenomen activiteiten in de Lobberdense Waard zijn zowel Project-m.e.r.-plichtig als Plan-m.e.r.-plichtig. Er is gekozen voor een gecombineerde procedure om aan deze verplichtingen te voldoen. Als bevoegd gezag treden op provincie Gelderland en gemeente Rijnwaarden, waarbij de provincie zorgt draagt voor de m.e.r.-coördinatie.

Voor de eindsituatie is een functionele uitwerkingstekening opgesteld. Voornoemde doelstellingen zijn in deze tekening geïntegreerd. De functionele uitwerkingstekening en gefaseerde uitwerking kan, afhankelijk van de te onderzoeken aspecten tijdens de m.e.r., nader worden gevarieerd. In het MER zal de huidige situatie met autonome ontwikkeling van de Lobberdense Waard, ook wel het nul-alternatief genoemd, als referentie worden gebruikt. De milieueffecten van de omschreven varianten worden in het MER beoordeeld ten opzichte van het nul-alternatief. De varianten hebben als doel het plan te optimaliseren. De volgende vier varianten worden in de m.e.r. uitgewerkt:

Variant 1: Vormgeving noordzijde Strang

De weergegeven vormgeving van de noordzijde van de strang kan mogelijk nader geoptimaliseerd worden met als doel de ruimtelijke en ecologische kwaliteit van het gebied te verbeteren.

Variant 2: Natuurontwikkeling

In de Noordoostlob van het werkgebied kan in de uitgangspunten c.q. randvoorwaarden voor natuurontwikkeling gevarieerd worden.

Variant 3: Aansluiting Lobberdense Strang- Pannerdensch Kanaal

Voor het moment dat de uitvoering is afgerond kan een variant met betrekking tot de aansluiting op het Pannerdensch Kanaal beschouwd worden. Zowel wat betreft locatie als type aansluiting kan worden gevarieerd.

Variant 4: Werkwijze

De werkwijze en fasering van de uitvoering wordt op onderdelen nader onderzocht.

De m.e.r. zal leiden tot een Meest Milieuvriendelijk Alternatief (MMA) en een VoorkeursAlternatief (VA), welke kan bestaan uit een combinatie van onderdelen van de verschillende alternatieven.

De te beoordelen milieuaspecten in het MER zijn: rivierbeheer, geo-hydrologie, natuur, grondstromen en milieu, landschap, archeologie en cultuurhistorie, geluid, luchtkwaliteit en stofhinder. Voor de te beoordelen milieuaspecten wordt in de m.e.r. de referentiesituatie (inclusief de autonome ontwikkelingen) bepaald. Vervolgens worden het plan en voorgenomen varianten per milieuaspect getoetst. Hierbij wordt nadrukkelijk opgemerkt dat de integraliteit van aspecten ten aanzien van een te onderzoeken variant van wezenlijk belang is, niet alleen binnen de Lobberdense Waard, maar ook ten opzichte van de gehele Rijnwaardense Uiterwaarden.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	3
1 INLEIDING.....	6
1.1 DE RIJNSTRANGEN (ACHTERGROND EN AANLEIDING)	6
1.2 WERK-, PROJECT-, EN STUDIEGEBIED	7
1.3 DE M.E.R.-(BEOORDELINGS)PLICHT	8
1.4 DOEL STARTNOTITIE	10
1.5 LEESWIJZER	10
2 PROJECTKADER.....	11
2.1 DOELSTELLINGEN PROJECT	11
2.2 RIVIERKUNDIGE TAAKSTELLING (NURG – PKB)	11
2.2.1 Overige uitgangspunten	12
2.3 NATUURONTWIKKELING.....	13
2.3.1 Recreatieve nevendoelstelling medegebruik natuur.....	14
2.3.2 Overige uitgangspunten	15
2.4 ZANDWINNING	16
2.4.1 Overige uitgangspunten	16
3 VOORGENOMEN ACTIVITEITEN EN VARIANTEN.....	18
3.1 VOORGENOMEN ACTIVITEITEN.....	18
3.1.1 Functionele uitwerkingstekening.....	18
3.1.2 Fasering.....	21
3.2 VARIANTEN	23
3.2.1 Uitwerking varianten	23
3.2.2 Overige afwegingen en alternatieven.....	26
4 EFFECTENBEPALING EN MILIEUASPECTEN	27
4.1 RIVIERBEHEER.....	27
4.2 GEO-HYDROLOGIE	28
4.3 NATUUR.....	29
4.4 GRONDSTROMEN EN MILIEU.....	31
4.4.1 Bodem.....	31
4.4.2 Oppervlakte- en grondwaterkwaliteit	31
4.5 LANDSCHAP, ARCHEOLOGIE EN CULTUURHISTORIE	32
4.5.1 Landschap en cultuurhistorie.....	32
4.5.2 Archeologie.....	33
4.6 GELUID, LUCHTKWALITEIT EN STOFHINDER	33
4.6.1 Geluid.....	33
4.6.2 Luchtkwaliteit en stofhinder.....	34
5 BELEID, BESLUITEN EN M.E.R.-PROCEDURE	35
5.1 BELEIDSKADER	35
5.2 BESLUITEN EN PROCEDURES.....	39
5.3 COMMUNICATIE	41

BIJLAGE: PROCEDURESHEMA MER/ONTGRONDINGVERGUNNING/BESTEMMINGSPLAN

1 INLEIDING

1.1 De Rijnstrangen (achtergrond en aanleiding)

De Rijnstrangen vormden door de invloed van de meanderende Rijn de afgelopen eeuwen een dynamisch gebied. Verschillende vormen van menselijk ingrijpen om de rivier te beheersen hebben het gebied gekenmerkt. De hoogwatergolven uit de eerste helft van de jaren '90 droegen belangrijk bij aan de ontwikkeling van een nieuwe denkwijze over het beheeren en inrichten van de uiterwaarden. Recente uitwerkingsplannen van deze nieuwe denkwijze vormen de Planologische Kernbeslissing Ruimte voor de Rivier (PKB RvR) en de Nadere Uitwerking RivierenGebied (NURG). Voor de Rijnwaardense Uiterwaarden, waaronder de Lobberdense Waard, worden de maatschappelijke doelstellingen van rivierverruiming en natuurontwikkeling – Natura 2000 gebied Gelderse Poort – nagestreefd. In de vastgestelde PKB RvR deel 4 in december 2006, is het project "Uiterwaardvergraving Rijnwaardense uiterwaarden" opgenomen als "lopend project".

In het kader van deze plannen is in 2001 het Inrichtingsplan Rijnwaardense Uiterwaarden (IRU) van Rijkswaterstaat verschenen. In dit door overheden en (lokale) bevolking breed gedragen plan werden ideeën gepresenteerd voor de ontwikkeling van het uiterwaardengebied, met rivierverruiming en natuurontwikkeling als primaire doelstellingen. Het Inrichtingsplan betreft een plan in hoofdlijnen waarvoor geen Milieueffectrapportage is uitgevoerd. Het plan stelde een projectgewijze aanpak voor van de deelgebieden Groene Rivier, Lobberdense Waard en Bylandt - Geitenwaardse Polder - Oude Waal.

In vervolg op het IRU werden voor de verschillende deelgebieden detailplannen opgesteld. Op initiatief van de Dienst Landelijk Gebied is voor het westelijk gelegen deelproject De Groene Rivier in 2004 een startnotitie MER verschenen. In 2007 is het detailplan middels een plan- en project MER afgerond. De plannen voor de oostelijk gelegen Bylandt verkeren nog in een beginstadium.

In 2003 zijn delfstoffenwinners (CIV BV) uitgenodigd door Rijkswaterstaat om het deelproject Lobberdense Waard binnen de Rijnwaardense Uiterwaarden nader uit te werken en de uitvoering ter hand te nemen. In 2006 heeft dit, mede op verzoek van gemeente Rijnwaarden, geresulteerd in een samenwerkingsovereenkomst tussen A. Wezendonk Pannerden BV en Centrale Industriezand Voorziening BV genaamd "Samenwerking Lobberdense Waard".

Voor de Samenwerking Lobberdense Waard staat het duurzaam produceren van zand en grind centraal. Zand- en grindwinning kan namelijk fungeren als een belangrijk fundament voor allerlei vormen van gebiedsontwikkeling. Het kan de basis zijn voor het ontwikkelen van natuur, recreatie, wonen aan het water, rivierverruiming en waterberging. Bij de ontwikkeling van genoemde functiecombinaties is het streven er ook altijd op gericht om zoveel mogelijk tot een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit te komen.

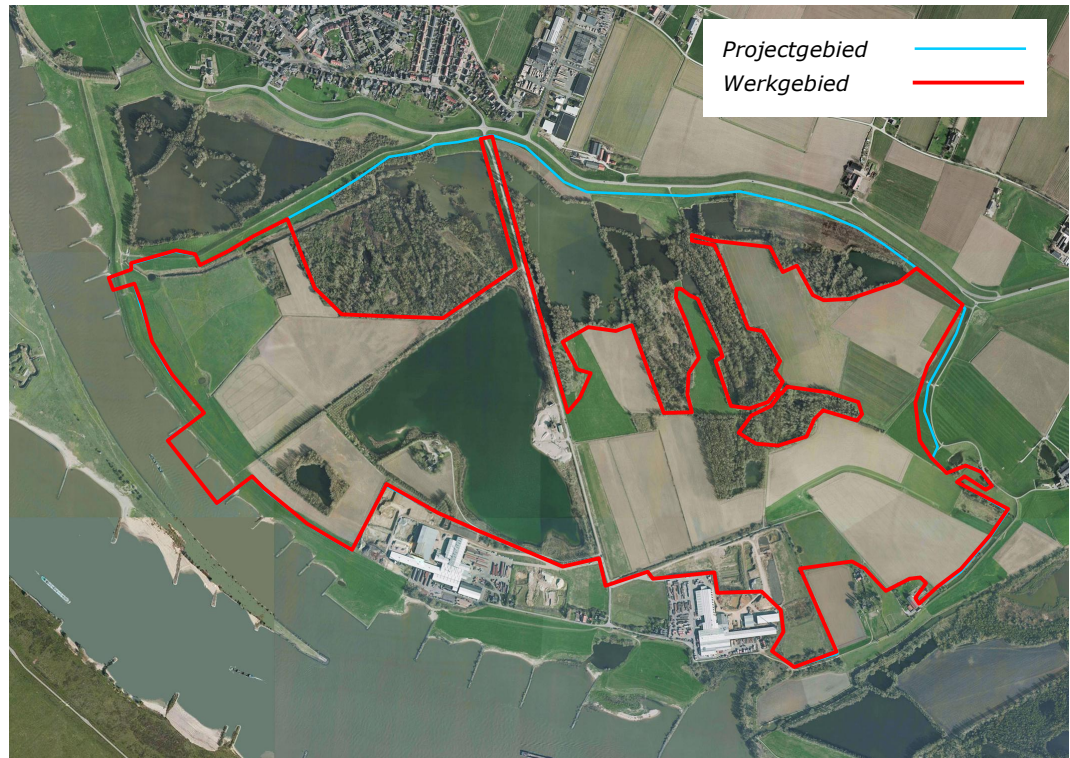
De initiatiefnemers werken sinds 2006 aan de noodzakelijke voorbereidingen om het gebied te kunnen ontwikkelen. De uitgangspunten van het IRU vormen hierbij het kader. In aanvulling op dit plan is in de tussentijd het nationaal beleid van bouwstoffen gewijzigd, van taakstellend naar marktwerking, in paragraaf 5.1 wordt hier nader op ingegaan. Ontgrondingen vragen in dit nieuwe beleid om een zorgvuldige en brede belangenafweging. Voorgaande voorbereidingen hebben heden onder andere geresulteerd in onderhavige startnotitie voor de Lobberdense Waard.

1.2 Werk-, Project-, en Studiegebied

Lobberdense Waard

Deze uiterwaard van de Rijn wordt aan de noordzijde begrensd door de winterdijk, de Rijndijk. Aan de zuidzijde van de Lobberdense Waard, tegen het zomerbed van de Rijn, liggen de steenfabrieken Kijfwaard Oost en West. Projecttechnisch is de Lobberdense Waard te onderscheiden in een oostelijk en westelijk deel, doorsneden door de Lobberdenseweg. Het oostelijk deel wordt begrensd door de Geitenwaardse dam en het westelijk deel door de Zorgdijk.

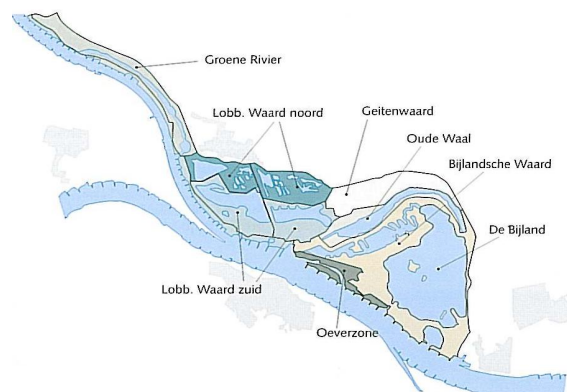
Afbeelding
Huidige situatie
(bron gemeente
Rijnwaarden)

Landschappelijk is de Lobberdense Waard in een noordelijk en zuidelijk deel op te delen. Het noordelijk gedeelte wordt gekenmerkt door in het verleden gegraven kleiwinputten. De zuidzijde en de noordoosthoek bestaan uit akker- en weidegronden, in het zuidwestelijk deel ligt de Plas van Wezendonk, een voormalige zandwinplas. In de figuur uit het IRU hieronder is de scheiding tussen Lobberdense Waard noord en zuid nogmaals weergegeven.

Voor het gebied waarop de m.e.r. betrekking heeft, zijn drie niveaus van detaillering te onderscheiden, te weten: werkgebied, projectgebied en studiegebied. In bovenstaande kaart worden het werk- en projectgebied weergegeven, deze worden hierna beschreven.

Afbeelding
Lobberdense
Waard Noord en
Zuid (bron IRU)

Werkgebied

Het werkgebied betreft dat gedeelte van de waard, waar daadwerkelijk activiteiten plaatsvinden. Dit is het kleinste deelgebied en het enige dat fysiek aan verandering onderhevig is. Hierbinnen vinden nieuwe natuurontwikkeling, rivierverruimende maatregelen en ontgroning en ophoging plaats en worden civiele constructies ten behoeve van afwatering of bereikbaarheid aangelegd. Het totale werkgebied beslaat bijna 150 ha.

Projectgebied

Het projectgebied betreft de gehele Lobberdense Waard (minus Zorgdijkplas), globaal begrensd door de kaden en dijken. De Lobberdense Waard noord en zuid worden binnen de Rijnwaardense Uiterwaarden als één gebied benaderd. Vanwege de karakteristiek van het gebied en de afbakening middels kaden en dijken is de Lobberdense Waard los van de Groene Rivier en de Bylandt als een op zichzelf staande uiterwaard te beschouwen. In de functionele uitwerkingstekening heeft het projectgebied een oppervlakte van ongeveer 222 ha.

Studiegebied

Het studiegebied betreft het gebied van en rondom de Lobberdense Waard waar invloeden van de voorgenomen ingrepen in de Lobberdense waard te verwachten zijn. De omvang van het studiegebied verschilt per te onderzoeken aspect. Zo wordt voor het rivierkundig en geo-hydrologisch onderzoek een groter studiegebied beschouwd dan voor het archeologisch onderzoek, dat zich beperkt tot het gebied waar gewerkt gaat worden. De Zorgdijkplas, aan de overzijde van de Zorgdijk gelegen en waar een broedkolonie Aalscholvers gevestigd is, wordt in meerdere onderzoeken bestudeerd.

1.3

De m.e.r.-(beoordelings)plicht

De voorgenomen m.e.r. vormt het integratiekader voor een gecombineerde plan- en project-m.e.r.-procedure, waarbij een Passende Beoordeling de aanleiding vormt voor de plan-m.e.r. Onderstaand wordt hiervoor de aanleiding uiteengezet.

Project-m.e.r.

Op basis van de Wet milieubeheer, Besluit m.e.r. is de voorgenomen activiteit van 101 ha oppervlakedelfstofwinning m.e.r.-plichtig. Bijlage C, categorie 16.1 schrijft namelijk voor dat:

"De winning dan wel wijziging of uitbreiding van de winning van oppervlakedelfstoffen, in de gevallen waarin de winplaats betrekking heeft op: een winplaats van 100 hectare of meer, of een aantal winplaatsen die tezamen 100 ha of meer omvatten en die in elkaars nabijheid liggen"

een m.e.r.-plichtige activiteit is.

Omdat deze ondergrens van minimaal 100 ha, afhankelijk van de contouren, wordt bereikt zijn de voorgenomen activiteiten m.e.r.-plichtig.

Voorts geldt op grond van Bijlage II, categorie 10 f, van de Europese m.e.r.-richtlijn voor werken ter beperking van overstromingen (floodrelief-works) een beoordelingsplicht. De provincie Gelderland geeft in haar brief van 22 april 2003 aan dat categorie 10 (floodrelief-works) in principe met de effecten van categorie 16.1 kunnen worden meegenomen.

Het besluit waar de m.e.r.-procedure op toeziet heeft betrekking op de ontgrondingenvergunning en betreft het Besluit, bedoeld in artikel 3 van de Ontgrondingenwet.

Plan-m.e.r.

De Europese richtlijn voor de Strategische Milieubeoordeling (SMB) betreft de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's. Deze Europese richtlijn is door middel van een wijziging van de Wet milieubeheer (Staatsblad 2006, 336) alsook een wijziging van het Besluit m.e.r. (Staatsblad 2006, 388) wettelijk in Nederland geïmplementeerd en is per 28 september 2006 in werking getreden, gedefinieerd als plan-m.e.r. Volgens deze besluiten zijn wettelijke of bestuursrechtelijke plannen plan-m.e.r.-plichtig als:

*die het kader vormen voor toekomstige m.e.r.-(beoordelings)plichtige besluiten;
en/of een Passende Beoordeling nodig is op grond van Europese Vogel- en Habitatrichtlijn.*

Vooronderzoek door de initiatiefnemer in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 heeft inmiddels uitgewezen, dat een Passende Beoordeling voor de kamsalamander noodzakelijk wordt geacht (zie tevens paragraaf 2.3 en 4.3 voor nadere toelichting).

Voor het initiatief de Lobberdense Waard vormt het bestemmingsplan het kaderstellende plan. De vigerende bestemmingsplannen; "*Pannerden, Bestemmingsplan Buitengebied 1979*" en "*Gemeente Herwen en Aerd, Bestemmingsplan Buitengebied 1973*", worden door de gemeente niet toereikend geacht, een bestemmingsplanwijziging wordt voorgestaan.

De gemeente Rijnwaarden heeft voor haar buitengebied het voorontwerp "Bestemmingsplan Buitengebied 2007" opgesteld, dat vanaf 12 november 2007 zes weken ter inzage heeft gelegen. Het voorliggende plan voor de Lobberdense Waard, alsook de overige plannen voor de Rijnwaardense Uiterwaarden, zijn niet concreet vertaald in dit voorontwerp-bestemmingsplan. Ten behoeve van dit voorontwerp is door de gemeente geen plan-MER opgesteld.

De initiatiefnemer is bereid een enkelvoudige partiële herziening van het vigerende bestemmingsplan Buitengebied, waarin het projectgebied is geregeld, in samenwerking met de gemeente op te stellen.

Geconcludeerd kan worden, dat een bestemmingsplanwijziging en een Passende Beoordeling aan de orde zijn. Daarom heeft de initiatiefnemer besloten tevens een plan-MER op te stellen voor het projectgebied van de Lobberdense Waard.

Nu zowel een project-m.e.r., alsook een plan-m.e.r. aan de orde zijn is evident gekozen voor een gecombineerde procedure. Aangezien de project-m.e.r.-procedure een meer intens proces betreft, zal deze procedure maatgevend zijn voor het gecombineerde MER. Een combinatie wordt mogelijk geacht, nu de project- en studiegrenzen, alsook het detailniveau elkaar overlappen. Daarnaast maakt de activiteit, die aanleiding geeft tot de eerder genoemde Passende Beoordeling (aanleiding tot plan-m.e.r.) onderdeel uit van een scala aan activiteiten, die reeds aan de orde zijn bij de voorgenomen ontgroning (aanleiding tot project-m.e.r.).

Betrokkenen

Bij het initiatief tot de voorgenomen activiteiten in de Lobberdense Waard en de milieueffectrapportage zijn verschillende partijen betrokken. Hieronder zijn de partijen weergegeven die een formele rol in de procedure hebben.

Initiatiefnemer

Als initiatiefnemer treedt op:

*Samenwerking Lobberdense Waard
Postbus 112
6640 AC BEUNINGEN
Contactpersoon: de heer ing. K.G.J.P. van Aanholt
Tel. 024 - 679 02 22*

Bevoegd gezag

Op basis van het m.e.r.-plichtige besluit voor de ontgrondingvergunning is voor dit op te stellen MER bevoegd gezag:

*Het College van Gedeputeerde Staten van Gelderland
Afdeling Ontgrondingen
Postbus 9090
6800 GX ARNHEM*

Voor het bestemmingsplan vormt de gemeente het bevoegd gezag:

*De gemeenteraad van de gemeente Rijnwaarden
Markt 5
6915 AH LOBITH*

Omdat het hier gaat om een gecombineerde project- en plan-m.e.r. op provinciaal en gemeentelijk niveau vormt de provincie Gelderland het coördinerende bevoegd gezag.

1.4

Doel startnotitie

Het doel van de m.e.r. is het waarborgen van milieuaspecten zodat deze een volwaardige plaats krijgen in het besluitvormingsproces. Betrokken personen en instanties worden geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld om wensen ten aanzien van de te onderzoeken aspecten in de m.e.r. kenbaar te maken, waarna alternatieve varianten verkend en geselecteerd worden, zodat de inhoud van het MER wordt afgebakend. Met de inhoud van deze startnotitie wordt voldaan aan de inhoudelijke verplichtingen aangaande een startnotitie milieueffectrapportage conform artikel 7.12, zesde lid van de Wet milieubeheer.

Deze startnotitie vormt het eerste onderdeel, het uiteindelijke milieueffectrapport is het eindresultaat van de m.e.r.-procedure.

1.5

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op het kader van het project. Doelstellingen, wettelijke taakstellingen en overige uitgangspunten worden behandeld.

In hoofdstuk 3 van de startnotitie worden de voorgenomen activiteiten en varianten die onderzocht gaan worden besproken.

Hoofdstuk 4 behandelt de aandachtspunten voor de beoordeling van de effectbepaling van de varianten.

In het laatste hoofdstuk 5 worden de wettelijke en beleidskaders behandeld, tevens wordt de te volgen procedure uiteengezet.

2 PROJECTKADER

2.1 Doelstellingen project

De doelstellingen voor het project vormen een uitwerking van het IRU en hebben een integraal karakter. De primaire maatschappelijke doelstellingen bestaan, in aansluiting op het IRU, uit rivierverruiming en natuurontwikkeling. Deze primaire doelstellingen kunnen worden gerealiseerd en gefinancierd met de secundaire doelstelling: zandwinning. Deze drievoudige doelstelling en randvoorwaarden worden onderstaand behandeld. De uitdaging in het m.e.r. ligt in het vinden van balans tussen rivierverruiming, natuurontwikkeling en de economische drager zandwinning, waarbij de realisatie van alle drie de doelstellingen zover mogelijk wordt nagestreefd.

2.2 Rivierkundige taakstelling (NURG – PKB)

In de Nadere Uitwerking Rivieren Gebied (NURG) uit 1991 is een taakstelling opgenomen om de zogenaamde Maatgevende Hoogwaterstand (MHW) in de Rijn te verlagen. Vervolgens is de beleidslijn Ruimte voor de Rivier ontwikkeld en vastgesteld in de Planologische Kernbeslissing (PKB) Ruimte voor de Rivier (december 2006).

De Rijnwaardense Uiterwaarden zijn in deze PKB Ruimte voor de Rivier opgenomen als onderdeel van de zogeheten "lopende projecten" en wordt om die reden aangemerkt als "Autonoom Ontwikkelingsproject". De uitvoering van deze lopende projecten dient als uitgangspunt voor maatregelen die worden voorgesteld in de PKB. Uitgangspunt van de PKB is dat een verlaging van de MHW mogelijk moet zijn zonder dat dijkverhoging noodzakelijk is. De huidige MHW is gesteld op 15.000 m³/s terwijl de taakstelling voor 31 december 2015 16.000 m³/s bij het ijkpunt in Lobith bedraagt. Samenwerking Lobberdense Waard denkt in het projectgebied de Lobberdense Waard een substantiële bijdrage aan deze doelstelling te leveren en denkt het project voor deze datum rivierkundig te kunnen realiseren.

De taakstelling in de PKB Ruimte voor de Rivier voor "uiterwaardvergraving Rijnwaardense Uiterwaarden" bedraagt 11 cm. Dat betekent dat het peil in de as van de rivierbedding door rivierverruimende maatregelen in de Rijnwaardense Uiterwaarden 11 cm moet dalen ten opzichte van 16.000 m³/s en bij een ongewijzigde vaste afvoerverdeling.

Afbeelding hoog water op de Rijn

In het Inrichtingsplan Rijnwaardense Uiterwaarden uit 2001 is een uitgekiend rivierkundig ontwerp opgesteld. Dit ontwerp is in 2006 in het kader van het deelproject Groene Rivier nader door Rijkswaterstaat geactualiseerd en geoptimaliseerd. Het inrichtingsplan leverde een bijdrage van 8,6cm waterstandverlaging. Optimalisatie en

actualisatie van het model in het MER Groene Rivier had tot gevolg dat het totale Inrichtingsplan Rijnwaardense Uiterwaarden een bijdrage van 8,9 cm waterstandverlaging levert. De rivierkundige taakstelling voor dit project ligt in lijn met deze berekening. Integraal voor de Rijnwaardense Uiterwaarden wordt gestreefd naar 11 cm, waarbij per deelgebied niet is aangegeven hoeveel elk deelgebied moet bijdragen aan het totaal. Dit vraagt om een integrale rivierkundige toets, waarbij de gehele Rijnwaardense Uiterwaarden zullen worden beschouwd. In overleg met Rijkswaterstaat zal worden bepaald welke overige rivierkundige optimalisaties integraal over de Rijnwaardense Uiterwaarden kunnen worden behaald om de waterstandverlaging te vergroten.

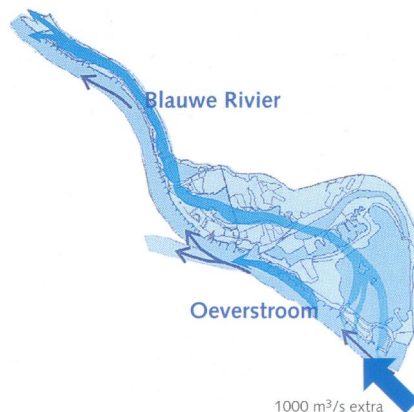
2.2.1

Overige uitgangspunten

Tijdens de uitvoering en na realisatie van de eindsituatie zullen, naast het realiseren van een waterstand verlagend effect, verschillende overige randvoorwaarden in acht worden genomen. Deze zijn:

- De inrichting van het gebied mag een eventuele verhoging van de maatgevende afvoer naar 18.000 m³/s niet in de weg staan, van voorgestelde maatregelen moet duidelijk worden dat ze een *No regret* karakter hebben.
- Ingrepen mogen zo min mogelijk gevolgen hebben voor de waterverdeling aan de Pannerdense Kop. De huidige afvoerdeling van de Rijn in de Waal en het Pannerdensch Kanaal bedraagt respectievelijke 2/3 tegen 1/3. Het afvoeren van 1000 m³/s extra water binnen de bestaande dijken leidt tot 667 m³/s extra afvoer via de nieuwe Oeverstroom en 333 m³/s extra via de Blauwe Rivier in de Rijnwaardense Uiterwaarden (zie de figuur hieronder). Het rivierkundig model van de het Inrichtingsplan Rijnwaardense Uiterwaarden geeft echter een extra afwijkende hoeveelheid water van 25 m³/s richting Pannerdensch Kanaal.
- De bereikbaarheid van woningen en bedrijven in de Lobberdense Waard mag niet verslechteren ten opzichte van de huidige situatie. Dit betekent dat de overstromingsduur van de wegen en terreinen niet mag toenemen.

Afbeelding Blauwe rivier (bron IRU)

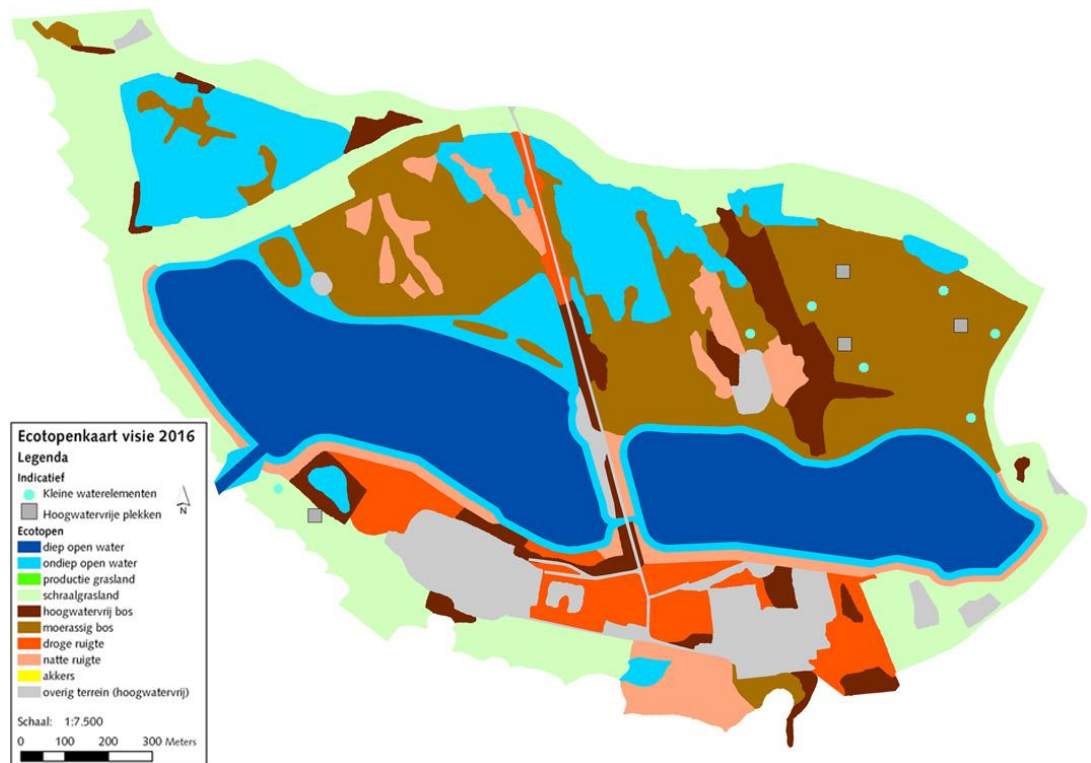
2.3 Natuurontwikkeling

In de Lobberdense Waard zijn reeds verschillende waardevolle natuurterreinen aanwezig, met een totale omvang van 82 ha. Na afloop van de werkzaamheden zijn de initiatiefnemers voornemens het totale projectgebied van de Lobberdense Waard in te richten en op te leveren als natuurgebied van 215 ha, met een extensieve recreatieve openstelling als nevendoelstelling. Diverse beleidsdocumenten spreken de intentie uit om natuurontwikkeling in Lobberdense Waard te realiseren.

In de NURG zijn de Rijnwaardense Uiterwaarden opgenomen en in het Natura 2000 gebied Gelderse Poort zijn tevens beleidsdoelstellingen voor het gebied opgenomen. Dit kaderstellende beleidsdocument geeft aan dat de voorgenomen natuurontwikkeling eind 2015 gerealiseerd dient te zijn. Vervolgens wordt in het IRU een eerste voorstel tot natuurontwikkeling gedaan en zijn er verschillende natuurwaarden in het gebied geïnventariseerd.

Voorgaande onderdelen zijn door de initiatiefnemer verwerkt en geconcretiseerd in onderstaande ecotopenkaart voor 2016 in de Lobberdense Waard. Op de kaart wordt een nadrukkelijk onderscheid gemaakt tussen de ontwikkeling van hoog- en laagdynamische natuur.

Afbeelding
Ecotopenkaart
visie 2016 (bron
Waardenburg)

De volgende doelstellingen worden middels deze ecotopenkaart nagestreefd:

- De nieuwe natuur laten aansluiten op bestaande natuurwaarden;
- Realisatie van *spontane riviergebonden dynamische natuur (ook wel procesnatuur)*. De nieuwe natuur behoort, net als de reeds bestaande natuur, tot de habitattypen waarvoor de Gelderse Poort is aangewezen als Natura 2000 gebied;
- Realisatie van hoogdynamische natuur op plekken waar uiterwaarden worden verlaagd. En laagdynamische natuur in Lobberdense Waard Noord;
- Hoogdynamisch natuurgebied in het zuidelijk projectgebied, daar neemt de rivierinvloed toe;

- Verdwenen biotopen van rivieroeverssystemen door menselijke ingrepen worden zoveel mogelijk opgenomen c.q. hersteld;
- Aantasting van natuurwaarden wordt zoveel mogelijk voorkomen, en indien noodzakelijk aangetast wordt deze gecompenseerd in het plangebied;
- Het projectgebied dient te fungeren als ecologische stapsteen tussen Boven-Rijn, Waal, Neder-Rijn, IJssel en Rechter- en Linkeroever.

Afbeelding
Bestaande
Natuurwaarden
Lobberdense
Waard (bron
FREE Nature)

2.3.1

Recreatieve nevendoelelstelling medegebruik natuur

Het projectgebied bevindt zich, zoals eerder beschreven, middenin de Gelderse Poort. Het gebied leent zich goed voor extensieve recreatie in de vorm van wandelen en fietsen. De Lobberdense Waard is de schakel tussen de Ooijpolder en het Rijnstrangengebied en is bereikbaar via een voet-/fietsveer vanaf Millingen aan de Rijn. De huidige Lobberdenseweg vormt een belangrijke schakel in het fietsroutenetwerk en is zelfs onderdeel van het zogenaamde 'Pieterpad'.

Afbeeldingen
Fietspad
Lobberdense
Waard nabij
voetveer (bron
Samenwerking
Lobberdense
Waard)

De volgende uitgangspunten worden bij recreatief medegebruik van natuur gehanteerd:

- In de eindsituatie wordt de gehele uiterwaard opengesteld voor publiek, zodat de toegankelijkheid van het gebied optimaal gewaarborgd is;
- Een nevendoelelstelling is het creëren van een verkeersveilige situatie voor fiets- en wandelverkeer ter hoogte van de Lobberdenseweg, gescheiden van het vrachtverkeer en waarmee invulling wordt geven aan de ontbrekende schakel in het fietsroutenetwerk;
- Uitgangspunt is de aanleg van een kleinschalige parkeervoorziening in de nabijheid van de Lobberdenseweg, waar vandaan wandelaars het gebied kunnen

verkennen, in combinatie met de realisatie van een klein recreatief strandje voor lokaal gebruik;

- Deze locatie leent zich tevens voor de inrichting van een kleinschalig bezoekerscentrum, waar gebruikers en bezoekers van het gebied tijdens de realisatie van het project informatie kunnen inwinnen;
- Binnen de recreatieve nevendoelstelling zijn een uitkijktoren, vogelkijkhut en halfverharde wandelpaden op kades voorzien;
- Kano- en visfaciliteiten zullen, wanneer daar behoefte aan is en wanneer dit niet ten koste gaat van het extensief gebruik van het gebied, in de planvorming worden meegenomen.

2.3.2

Overige uitgangspunten

In het projectgebied zijn diverse natuurwaarden aanwezig. Omdat intensief bureau- en veldonderzoek is verricht naar de bestaande natuurwaarden zijn verschillende uitgangspunten opgesteld om deze natuurwaarden zoveel mogelijk te beschermen.

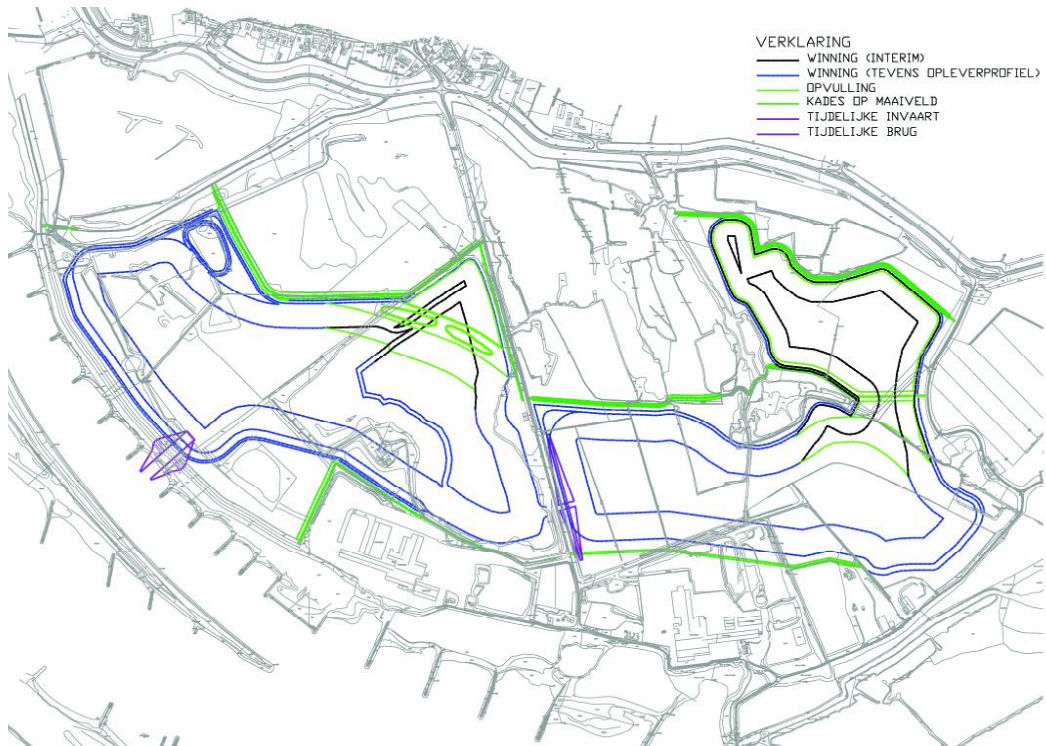
- Rivierinvloeden zullen in bestaande natuurgebieden niet toenemen, hiertoe is de aanleg van verschillende kades benodigd;
- Bescherming van bestaande natuur, landschap (verkaveling, kleiputten, cultuurhistorie (spoordijk, overige kades)). Bestaande kleiputten in het noorden van de Waard moeten gehandhaafd blijven;
- Bij frictie tussen veiligheids- en natuurdoelstellingen hebben veiligheidsdoelstellingen voorrang;
- Hoogdynamische natuur komt daar waar de stromingsweerstand van de vegetatie uit het oogpunt van veiligheid laag moet zijn, laagdynamische natuur komt daar waar de stromingsweerstand van de vegetatie uit het oogpunt van veiligheid hoog mag zijn;
- Woningen blijven behouden. Dit is geen harde randvoorwaarde op het moment dat bewoners vrijwillig vertrekken en een woning beschikbaar komt. Voor de realisatie van het project wordt alleen op vrijwillige basis de woning aan de Kijfwaard 2 verwijderd.

2.4 Zandwinning

Bovenstaande doelstellingen omtrent rivierverruiming en natuurontwikkeling dienen door middel van de derde doelstelling "zandwinning" gerealiseerd te worden. In het nationale beleid, onder andere verwoord in de Nota Ruimte, wordt gestreefd naar een integrale werkwijze, waarbij ontgrondingsprojecten via marktwerking tot stand komen. Samenwerking Lobberdense Waard is van mening dat voldoende behoefte in de markt aanwezig is en wil, conform de beleidsvoornemens van de provincie, deze markt bedienen. Het voorgenomen initiatief, inclusief de te onderzoeken varianten, dient te voldoen aan een voor de initiatiefnemers economisch en technisch uitvoerbare, marktgerichte exploitatie van de te betrekken grondstoffen.

Binnen de contouren hebben de initiatiefnemers de doelstelling om industriezand en grind te produceren en keramische klei te ontgraven.

Afbeelding
Zandwincontouren
(bron
Samenwerking
Lobberdense
Waard)

Daarbij stellen de initiatiefnemers zich ten doel om het project op een hoge maatschappelijk- en kosteneffectieve manier te realiseren, zodat de verblijftijd en verstoring van het milieu en de omgeving zo kort mogelijk is en het gewenste eindbeeld zo snel mogelijk ontstaat.

2.4.1 Overige uitgangspunten

- Uitgangspunt is dat al het winbare zand, klei en grind kan worden geproduceerd binnen de contouren van de ontgraving, op basis van een 16-urige werkdag, conform het rijksbeleid dat zuinig omgaan met schaarse bouwgrondstoffen en ruimte aanmoedigt;
- In de Lobberdense Waard West zal worden geproduceerd tot -6,50 m NAP. Ter plaatse van Lobberdense Waard Oost zal worden geproduceerd tot een diepte van -8,00 m NAP (zowel in de Strang als in de Noordoostlob, die weer wordt opgevuld). Het verschil in diepte wordt veroorzaakt door lokale verschillen in aard en diepte van geologische lagen die geschikt zijn voor zand- en grindwinning;
- De overgang van grover materiaal naar fijner zand of kleilagen vormt de basis voor het zandwinplan. Tot deze diepte dient minimaal te worden geproduceerd

om de haalbaarheid van het project niet in gevaar te brengen. De opleverdiepte van de Strang zal maximaal -8,00 m NAP bedragen.

- Tot slot vormt een grondbalans waarbij geen aanvoer van externe specie benodigd is voor het bereiken van de gewenste eindsituatie een uitgangspunt. Bij één van de varianten wordt dit uitgangspunt nader onderzocht en bepaald in hoeverre door aanvoer van externe specie het plan in landschappelijk en ecologisch opzicht geoptimaliseerd kan worden.

*Afbeelding
Zandzuiger en
Drijvende
klasseerinstallatie
(bron
Samenwerking
Lobberdense
Waard)*

3 VOORGENOMEN ACTIVITEITEN EN VARIANTEN

3.1 Voorgenomen activiteiten

3.1.1 *Functionele uitwerkingstekening*

Voor de eindsituatie van het projectgebied van de Lobberdense Waard is een functionele uitwerkingstekening opgesteld, zie hiervoor de tekening op de volgende pagina. Voornoemde randvoorwaarden en doelstellingen zijn in deze tekening geïntegreerd.

Het gebied van de Lobberdense Waard is, door de Lobberdenseweg, in een oostelijk en westelijk deel te onderscheiden. Daarnaast is het gebied in een noordelijk en zuidelijk deel te onderscheiden, waarbij het noordelijk deel wordt gevormd door de bestaande kleiputten complexen. Het zuidelijk deel zal voornamelijk worden gevormd door de nieuw aan te leggen Lobberdense Strang.

In de huidige situatie zijn in de Lobberdense Waard verschillende waardevolle natuurterreinen aanwezig, met een totale omvang van 82 ha. Na afloop van de zandwinning wordt het totale projectgebied (215 ha) ingericht en opgeleverd als natuurgebied. De bestaande natuurgebieden worden uitgebreid, ongeveer 100 ha wordt aan de landbouw onttrokken. In totaal wordt 93 ha laagdynamische natuur gecreëerd en 122 ha natuur die direct onder invloed van de rivier staat. In de eindsituatie ontstaat circa 80 ha open water in de strang, inclusief ondiepe oeverzones.

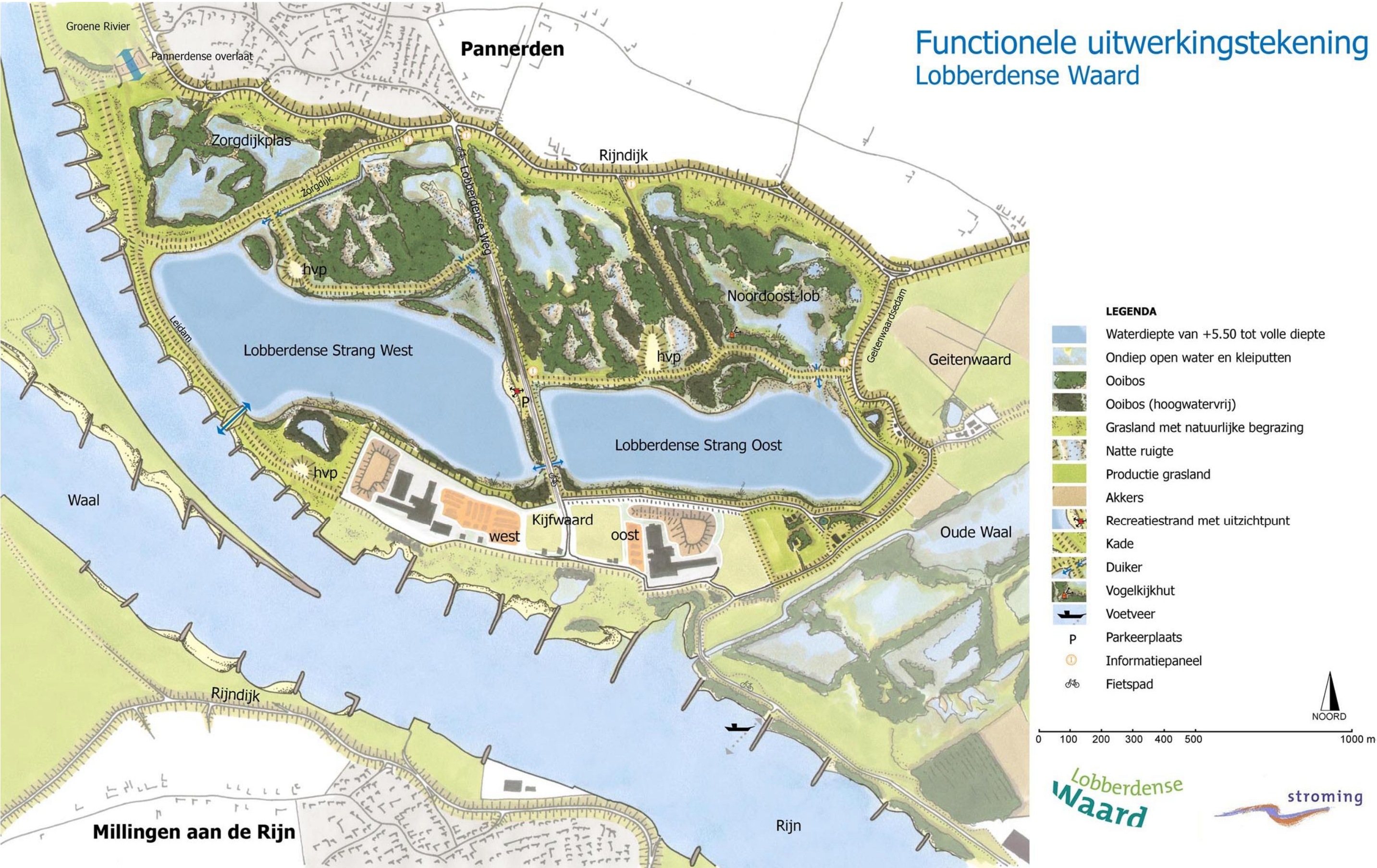
De Lobberdense Strang

De Strang is een opvallend element in de uitwerkingstekening welke voornamelijk zorgt voor een waterstandsverlaging. De Strang is onderdeel van de eerdergenoemde Blauwe Rivier voor de Rijnwaardense Uiterwaarden (zie paragraaf 2.2).

De vormgeving van de Lobberdense Strang wordt bepaald door de vorm en ligging van de aan de zuidkant gelegen steenfabrieken op een langgerekte strook hoogwatervrij terrein. Door ter plaatse van de Lobberdense Waard Oost de vorm van het hoogwatervrij terrein van steenfabriek Kijfwaard Oost te wijzigen aan de oost- en noordkant van de fabriek, wordt extra rivierverruiming gerealiseerd. Door deze maatregel verbetert het doorstroomprofiel van de geul bij hoog water. Om deze reden worden tevens het woonhuis aan de Kijfwaard 2 en het onderliggende schiereiland in de bestaande zandwinplas verwijderd.

De vormgeving van de noordkant van de Lobberdense Strang wordt bepaald door de ligging van de natuurrijke oude kleiputten. In Lobberdense Waard Oost wordt, overeenkomstig het IRU, 2.1 ha jong zachthout ooibos gekapt, omdat dit bos een belemmering vormt voor het doorstroomprofiel van de geul. Aan de westzijde worden eilanden met achterland aangelegd om hoogdynamische plas-dras natuur te creëren die moeilijk toegankelijk is voor recreanten. De bestaande zandwinplas wordt aan de noordkant voor circa 3 ha opgevuld tot gemiddeld waterpeil, waardoor de bestaande plas visueel opgenomen wordt in de nieuwe geul.

De vormgeving van de Noordoostlob van de Lobberdense Waard wordt bepaald door de ligging van het kleiputtencomplex, de Geitenwaardse Dam en de Rijndijk. Na zand- en kleiwinning wordt de volledige lob opgevuld met restzand, onvermarktbaar klei en roofgronden tot een gemiddelde hoogte van +8,50 m NAP. Dit is een verlaging van enkele meters ten opzichte van de huidige situatie. De afweging voor deze ingrepen is rivierverruiming. Door deze maatregelen verbetert het doorstroomprofiel van de geul bij hoog water.

Peilbeheer

De Lobberdense Waard is van oudsher een uiterwaard waar het peilbeheer is afgestemd op het landbouwkundig gebruik. In het eindbeeld van dit project is een functiewijziging met zowel hoog- als laagdynamische natuur voorzien. Het ligt voor de hand om de Lobberdense Strang een hoogdynamisch karakter te geven en het huidige waardevolle kleiputtencomplex een laagdynamisch karakter te laten houden, met behoud van het huidige peilbeheer. De gemiddelde waterstand in dit deel van de uiterwaard is circa +10,10 m NAP en zal worden gehandhaafd in de nieuwe situatie.

Vanuit geo-hydrologisch oogpunt is het niet wenselijk om in het hoogdynamische deel van de uiterwaard extreem lage en hoge waterstanden toe te laten vanwege verdroging en vernatting van het achterland (binnendijks).

Om in de eindsituatie verdroging te voorkomen wordt voorgesteld om de huidige drempel tussen de Lobberdense Waard en het Pannerdensch Kanaal te handhaven op +9,65 m NAP. Hogere waterstanden kunnen vrij in de Lobberdense Strang fluctueren, waardoor hoogdynamische natuur zich kan ontwikkelen. Nader dient te worden gezien in hoeverre waterstanden boven +12,00 m NAP onwenselijk zijn ten aanzien van vernatting in de natuurgebieden, binnendijks in het landbouwgebied en in het dorp Pannerden. Dit zal worden onderzocht in de variantenstudie.

Bereikbaarheid / Veiligheid

Gedurende een deel van de uitvoeringsperiode van het project zal gebruik worden gemaakt van een tijdelijke invaart c.q. doorbraak in de Leidam. Aan de hand van logboekgegevens en gemeten waterstanden, blijkt dat de afgelopen decennia de Lobberdenseweg gemiddeld 6,41 dagen per jaar niet berijdbaar was. In de interim- en eindsituatie kan de waard veel sneller ontwateren dan in de huidige situatie. Hierdoor kan, vanwege de open verbinding met het Pannerdensch Kanaal, de overstromingsfrequentie toenemen zonder dat de berijdbaarheid gemiddeld per jaar verslechtert. Om de bereikbaarheid te garanderen worden veiligheidshalve nieuwe beschermende kades rondom woningen en fabrieken aangelegd op +14,10 m NAP. Door voorgaande maatregel verbetert de bereikbaarheid in de eindsituatie ten opzichte van de huidige situatie. Een nieuwe kade op +13,10 m NAP wordt tussen de hoog- en laagdynamische gebieden geplaatst om ter plaatse van de bestaande natuurgebieden en de Lobberdenseweg de overstromingsduur niet te laten verslechteren. Ter hoogte van de Lobberdenseweg wordt, vanwege de beperkte ruimte in het wegprofiel, de kade gecombineerd met een vrijliggend fietspad.

Invaart en brug Lobberdenseweg

Uitgangspunt is dat al het zand en grind per schip wordt afgevoerd. Om het projectgebied per schip bereikbaar te maken dient een tijdelijke invaart te worden gecreëerd in de Leidam. Op de functionele uitwerkingstekening is de beste locatie voor een tijdelijke invaart voor schepen varend op het Pannerdensch Kanaal in overleg met RWS bepaald. De voorziene locatie bevindt zich in de nabijheid van een radarpost waardoor manoeuvrerende schepen zich nautisch gezien goed kunnen oriënteren en de veiligheid voor scheepvaartverkeer is gewaarborgd. De locatie is ver genoeg van de veerpont vandaan. Tevens is een breed kribvak gekozen, waar voldoende ruimte is om een doorvaart te maken zonder kribben te hoeven verwijderen.

Om de oostelijke Strang te kunnen bereiken is de aanleg van een tijdelijke brug in de Lobberdenseweg nodig. De gemiddelde waterstand in de rivier is bepaald op +9,40 m NAP. De waterdiepte dient bij lagere waterstanden minimaal 4 m te bedragen, de breedte op de waterlijn 14 m en de vrije doorvaarthoogte onder de brug 5,80 m om een goede bereikbaarheid voor schepen te kunnen garanderen. De oostelijke strang dient 95% van het jaar toegankelijk voor schepen te zijn wanneer deze uitgangspunten worden gehanteerd.

De tijdelijke brug wordt naast de definitieve brug gesitueerd, zodat voorzieningen voor kabels en leidingen langs de Lobberdenseweg maar één keer hoeven worden

aangelegd. Door de tijdelijke brug wordt tevens voldaan aan de randvoorwaarde van behoud van bereikbaarheid van aanwonenden en bedrijven.

3.1.2

Fasering

Ten tijde van de uitvoering van het project is een drietal fases (Aanleg-Interim-Eind) te onderscheiden. De effecten van activiteiten per fase zullen in het MER ten opzichte de huidige referentiesituatie worden beoordeeld.

Aanlegfase (A)

In de Aanlegfase vinden met name de voorbereidende werkzaamheden plaats die de gestelde randvoorwaarden voor bereikbaarheid, bescherming tegen rivierinvloeden en aanbaggerbaar maken waarborgen. Deze fase heeft een doorlooptijd van een half jaar, start 2009. De exacte periode van uitvoering is afhankelijk van het voorkomen van beschermde diersoorten op kritische plaatsen. De werkzaamheden zijn de volgende:

- In de Aanlegfase wordt reeds gestart met het ontgraven van de bovenlaag waarmee onder andere de vorm van het hoogwatervrij terrein bij steenfabriek Kijfwaard-Oost wordt gewijzigd en keramisch geschikte klei gefaseerd wordt afgezet;
- Kades worden opgebouwd uit gebiedseigen vrijkomende klei binnen de te ontgronden contouren. Met deze ontgravingen wordt de aanleg van kades en de brug rivierkundig gecompenseerd;
- Langs de Lobberdenseweg wordt een vrijliggend fietspad gerealiseerd ten behoeve van de verbetering van de verkeersveiligheid en recreatieve mogelijkheden. Een klein deel van het fietspad wordt verhoogd aangelegd om de weg te beschermen tegen rivierinvloeden. Een (tijdelijke) brug zal worden aangelegd naast de Lobberdenseweg, waardoor de mogelijkheid ontstaat om met schepen de weg te kruisen. Door aanleg van de brug blijft de bereikbaarheid van woningen, fabrieken en terreinen ongewijzigd;
- Aan het einde van de Aanlegfase worden de hoogwatervluchtplaatsen aangelegd, zodat de dieren een veilig heenkomen hebben wanneer de zomerkade wordt doorbroken. Circa 30 ha van het huidige begrazingsgebied blijft gehandhaafd. In de Interimfase zal het begrazingsgebied worden vergroot, waarbij in de Eindfase het gebied de maximale oppervlakte bereikt;
- De zomerkade wordt doorbroken. Daarom worden rond het huidige laagdynamische natuurgebied nieuwe kades aangelegd die het gebied beschermen tegen rivierinvloeden. Alle definitieve kades worden voorzien van een halfverharding zodat ze bruikbaar zijn als wandelpad of voor het uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden. Ook de privé-terreinen (woningen, tuinen en fabrieksterreinen) worden omsloten door nieuwe kades die deze terreinen beschermen tegen rivierinvloeden. Ter plaatse van de toegangsweg van de woningen Kijfwaard 23 en 25 (weg evenwijdig aan steenfabriek Kijfwaard-Oost) wordt deze kade voorzien van verharding als vervanging van het lager gelegen huidige pad.

Interimfase (I)

In de Interimfase vinden met name de uitvoeringswerkzaamheden plaats voor ontgronding en aanvulling ten behoeve van natuurontwikkeling. Randvoorwaarden vanuit zandwinning spelen een belangrijke rol in deze fase, in combinatie met het successievelijk realiseren van de doelstelling rivierverruiming en het geven van een impuls aan de doelstelling natuurontwikkeling. Deze fase heeft een doorlooptijd van vier jaar.

- Gestart wordt met het ontgraven van de Leikade tussen twee kribben, zodat de Lobberdense Waard per schip bereikbaar wordt. In aanvang van deze fase zal

worden geprobeerd zoveel mogelijk keramisch geschikte klei direct af te voeren, zodat werkruimte ontstaat en vroegtijdig voor een deel rivierverruiming plaatsvindt. Daarnaast wordt onder water klei aangebracht zodat ondiepere oevers ontstaan in de bestaande zandwinplas;

- Vanaf het kribvak langs het Pannerdensch Kanaal wordt via de kortste weg een doorsteek gebaggerd naar de bestaande zandwinplas. Een drijvende installatie zal vervolgens in de bestaande zandwinplas worden ingevaren om het materiaal te klasseren. Wanneer voldoende ruimte is aan de oostkant van de Lobberdenseweg gaat het drijvende klasseerponton met zuiger zo snel mogelijk naar de Noordoostlob, die wordt opgevuld met de fijne zandfractie. Op die manier kan een terugtrekkende beweging worden gemaakt en kan relatief snel worden gestart met herinrichting en het realiseren van de natuurdoelstellingen;
- Ook aan de westzijde van het project wordt een terugtrekkende beweging gemaakt, zodat aan de noordoever kan worden gestart met herinrichting en met het zo snel mogelijk realiseren van de natuurdoelstellingen;
- Zodra de Noordoostlob ontgrond is, wordt deze opgevuld met fijnere zanden en klei uit andere delen van het werkgebied, zodat hier een potentieel geschikte situatie ontstaat voor natuurontwikkeling. Na opvulling wordt de kade gesloten, zodat een stuk laagdynamische natuur wordt toegevoegd aan het bestaande areaal;
- In de Interimfase wordt het begrazingsgebied uitgebreid al naar gelang de inrichting vordert. Vanwege de terugtrekkende beweging van zandwinning en herinrichting komt al in een relatief vroegtijdig stadium een deel van het terrein beschikbaar voor uitbreiding van het begrazingsgebied. In de Noordoostlob wordt een vogelkijkhut gerealiseerd.

Eindfase (E)

In de Eindfase vinden de afrondende werkzaamheden plaats, waardoor alle doelstellingen volledig worden gerealiseerd. Randvoorwaarden en doelstellingen vanuit natuurontwikkeling spelen hier de belangrijkste rol. Rivierverruiming is dan inmiddels volledig gerealiseerd en ook zandwinning voor het grootste deel. Ook nevendoelstellingen vanuit recreatie worden gedeeltelijk afgerond. De doorlooptijd van deze fase bedraagt één jaar, gereed 2015.

- Aan de oostzijde wordt de tijdelijke brug verwijderd en vervangen door definitieve duikers in de Lobberdenseweg;
- Met de fijnere zanden wordt als laatste ter plaatse van de tijdelijke invaart tussen de kribben op +9,65 m NAP een verharde maatvaste drempel aangebracht. Op deze wijze blijft er een open verbinding met het Pannerdensch Kanaal bestaan, waardoor er meer dynamiek ontstaat dan in de huidige situatie. De bereikbaarheid van de woningen, fabrieken en terreinen verbetert permanent, omdat de toegangswegen op de hoogte uit de Interimfase blijven gehandhaafd;
- Aan de hand van het te ontwikkelen beheerplan voor de Lobberdense Waard wordt het gebied verder ontwikkeld en beheerd, zodat de gewenste ecotopen zich kunnen ontwikkelen. Het terreinbeheer wordt overgedragen aan een natuurbeherende organisatie.

3.2 **Varianten**

De voorgaande functionele uitwerkingstekening vormt een nadere detaillering van het globale Inrichtingsplan Rijnwaardense Uiterwaarden. Deze uitwerkingstekening en gefaseerde uitwerking voor de Lobberdense Waard kan, afhankelijk van de te onderzoeken aspecten tijdens de m.e.r., middels een aantal varianten nader worden verfijnd. De volgende punten dienen daarbij in ogenschouw te worden genomen:

Referentie situatie

In het MER zal de huidige functie en het gebruik inclusief autonome ontwikkelingen van de Lobberdense Waard als referentie worden gebruikt. De huidige situatie wordt in dit verband ook wel het zogenaamde nul-alternatief genoemd. De milieueffecten van de omschreven alternatieven worden in het MER beoordeeld ten opzichte van het nul-alternatief. Het nul-alternatief zelf is echter geen reëel alternatief omdat hiermee de beschreven doelstellingen niet worden gehaald. Ondanks dat het nul-alternatief geen reële variant is zal deze toch uitgebreid aan de orde komen in het m.e.r. en volwaardig worden beoordeeld ten opzichte van andere varianten en alternatieven.

Meest Milieuvriendelijke Alternatief

Op basis van een beschrijving van de milieueffecten van de alternatieven zal één van de alternatieven worden aangemerkt als het Meest Milieuvriendelijke Alternatief (MMA). Het MMA bestaat uit een mogelijke combinatie van maatregelen of varianten die voldoen aan de doelstellingen van de initiatiefnemer en door mitigerende en/of compenserende maatregelen de bestaande waarden zoveel mogelijk sparen en/of verder ontwikkelen.

Voorkeursalternatief

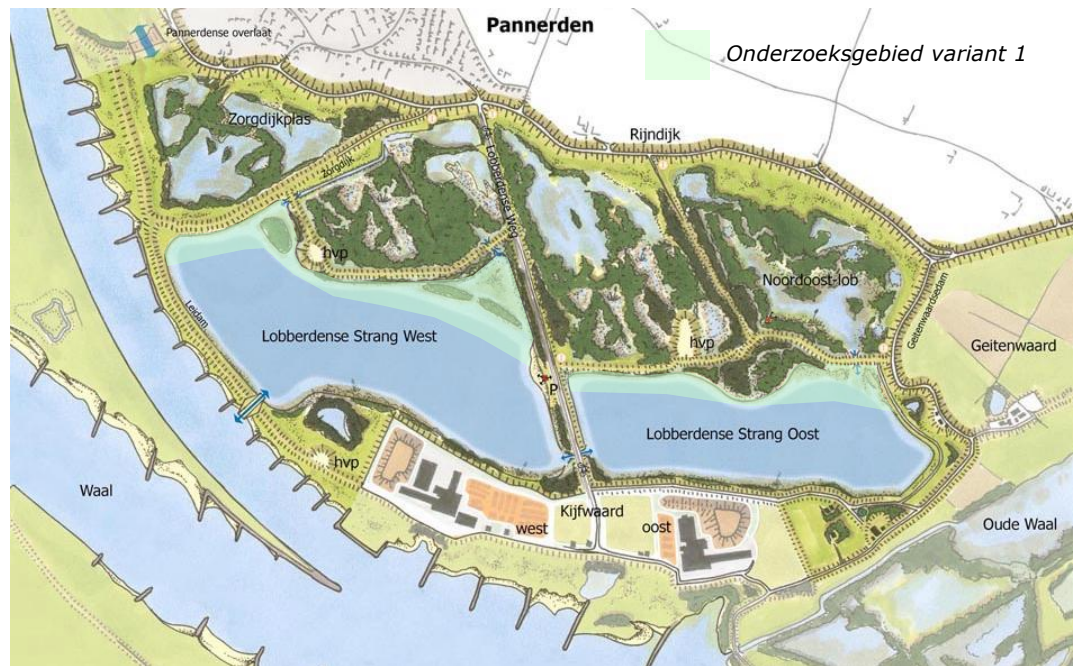
Op basis van de beschreven effecten van de varianten en de vergelijking van de alternatieven zal de initiatiefnemer het voorkeursalternatief (VA) kiezen. Dit voorkeursalternatief vormt de basis van het uiteindelijke uitwerkingsplan. Het VA kan verschillen van het MMA, omdat bij het voorkeursalternatief rekening wordt gehouden met politieke keuzes of afwegingen die in het m.e.r. niet worden beschouwd. Als het MMA afwijkt van het VA kunnen elementen uit het MMA toegevoegd worden aan het VA.

3.2.1 *Uitwerking varianten*

In aanvulling op de in paragraaf 3.1 behandelde uitwerkingstekening en ecotopenkaart zijn een aantal varianten opgesteld. De beoordeling van de onderstaande varianten zullen vergeleken worden met behulp van tabellen, figuren en kaarten zodat het MER zo beknopt mogelijk gehouden kan worden.

Variant 1: Vormgeving noordzijde Strang

De weergegeven vormgeving van de noordzijde van de strang kan nader gevarieerd worden met als doel de ruimtelijke en ecologische kwaliteit van het gebied te optimaliseren. Deze variatie dient de doelstelling rivierverruiming echter niet te beperken en zo mogelijk de natuurdoelstelling te dienen. In bijgaande kaart is een zone aangegeven, welke het onderzoeksgebied van de variant begrenst. De zone is zowel in de West- en Oost strang gelegen. Het onderzoek zal zich voornamelijk richten op de mogelijkheid van het verondiepen en het landschappelijk verzachten van de oevers, door optimale inzet van specie. In de volgende tekening is het onderzoeksgebied weergegeven.

De te onderzoeken specie aanpassingen zijn:

- Het mogelijk plaatselijk verdiepen van de strang en vrijkomende specie in de zone inzetten;
- Een verkenning van een gefaseerde aanvoer van externe specie, en
- het optimaliseren van de inzet van restspectie binnen het plangebied. Dit betreft specie die overtollig is en niet vermarkt kan of zal worden.

Per aanpassing kan - binnen gestelde uitgangspunten - worden bepaald in hoeverre uitwerking van het aspect gewenst wordt geacht. Vervolgens worden de uitkomsten van deze studie getoetst aan de voornaamste onderzoeksaspecten: rivierkunde, geo-hydrologie, bodemkunde en natuur.

Variant 2: Natuurontwikkeling

In de Noordoostlob van het werkgebied kan in de uitgangspunten c.q. randvoorwaarden voor natuurontwikkeling gevarieerd worden. Door een andere kade-en/of bodemhoogte toe te staan kan de dynamiek van de te ontwikkelen natuur gestuurd worden. Het al dan niet aanbrengen van nieuw reliëf kan hier een bijdrage aan leveren.

Variant 3: Aansluiting Lobberdense Strang – Pannerdensch Kanaal

Voor het moment dat de uitvoering c.q. zandwinning is afgerond kan een variant met betrekking tot de aansluiting op het Pannerdensch Kanaal beschouwd worden. Tijdens de zandwinning wordt de tijdelijke invaart gebruikt voor de afvoer van zand. Uit geo-hydrologisch oogpunt wordt na afronding van de zandwinning een drempel met een bodemhoogte van +9,65 m NAP gerealiseerd.

In deze variant wordt de mogelijkheid tot een bovendrempel onderzocht, zodat bij midden-hoogwater de Lobberdense Waard van de rivier kan worden afgesloten. Overstromingsfrequenties worden in dit onderzoek betrokken. In deze variant kan de maximaal toelaatbare waterstand middels een duiker gereguleerd worden en de strang kan worden afgesloten.

Daarnaast wordt onderzocht of de locatie van het in- en uitlaatwerk in rivierkundig en ecologisch opzicht verplaatst dient te worden naar de locatie van het huidige in- en

uitlaatwerk bij de Zorgdijk, waardoor de strang zover mogelijk stroomafwaarts wordt aangesloten op de rivier.

Variant 4: Werkwijze

De werkwijze en fasering, zoals uitgewerkt in paragraaf 3.1.2, kan op onderdelen nader onderzocht worden. De verblijftijd, locatie (van o.a. het benodigde drijvende klasseerponton) en een terugtrekkende beweging ten tijde van de uitvoering in het gebied vormen onderdelen van deze studie.

Voorgaande vier varianten zijn, evenals de bijgevoegde functionele uitwerkingstekening, binnen het werkgebied en invloedssfeer van de initiatiefnemers gelegen en daarom toetsbaar in deze m.e.r.

3.2.2

Overige afwegingen en alternatieven

Verbinding Groene Rivier

Een open verbinding tussen de Lobberdense Strang, via de Zorgdijkplas, en de Groene Rivier is in een eerder stadium overwogen. De belangrijkste redenen vóór een verbinding zijn het creëren van een robuust systeem door fysieke koppeling van projectonderdelen binnen het IRU, grotere dynamiek in de Strang door de open verbinding met het Pannerdensch Kanaal, betere waterkwaliteit in de Strang door minder vermenging Rijnwater–Strangwater vanwege een grotere lengte van de geul en een langere kanoroute.

Redenen om geen verbinding tot stand te brengen zijn de verstoring in de Zorgdijkplas door aanleg van een nieuwe kade (dempen van bestaand wateroppervlak) en geul, het vergraven van de dijk met cultuurhistorische waarde nabij de Pannerdense Overlaat, het opwerpen van rivierkundige belemmeringen door aanleg van een nieuwe kade nabij het splitsingspunt en Pannerdense Overlaat, vernatting en verdroging van het kleiputtencomplex en - als zwaarstwegende nadeel - een substantiële vernatting en verdroging van landbouwgronden en beïnvloeding van de grondwaterstand in het dorp. Omdat van de verbinding een negatieve uitwerking valt te verwachten en omdat de initiatiefnemers van de Groene Rivier dit alternatief niet in de m.e.r. voor de Groene Rivier hebben onderzocht, vormt dit alternatief geen onderdeel van deze m.e.r.-studie.

B. Ontsluiting Lobberdense Waard

De Lobberdenseweg vormt dé ontsluitingsweg voor de Lobberdense Waard en specifiek voor de aanwezige steenfabrieken Kijfwaard Oost en West. Deze weg vormt een harde fysieke scheiding in de Waard tussen het oostelijk en westelijk deel. Als alternatief voor het opheffen van deze fysieke scheiding zouden de steenfabrieken in de Lobberdense Waard in combinatie met steenfabriek De Bylandt door een nieuwe verbindingsweg ontsloten kunnen worden. Een alternatieve ontsluiting zal naar verwachting buiten de Lobberdense Waard gelegen zijn. Opgemerkt dient te worden dat een voorgesteld plan geen toekomstige belemmeringen opwerpt voor een eventuele wijziging van de ontsluiting van de Lobberdense Waard.

Bovenstaande twee alternatieven vormen een grote afwijking op het IRU en vallen buiten het werkgebied van deze m.e.r. en de invloedssfeer van de initiatiefnemers.

En nu vanuit derden voor beide alternatieven geen initiatieven voorliggen en de Samenwerking Lobberdense Waard beide alternatieven niet zelfstandig tot uitvoer brengt, is besloten beide alternatieven geen onderdeel te laten zijn van deze m.e.r. studie.

4 EFFECTENBEPALING EN MILIEUASPECTEN

Voor onderstaande te beoordelen milieuaspecten wordt in de m.e.r. de referentiesituatie, inclusief de autonome ontwikkelingen, bepaald. Vervolgens worden voorgenomen varianten per milieuaspect getoetst, waarbij uiteindelijk de gefaseerde uitvoering van de voorkeursvariant in aanleg,- interim en eindsituatie per milieuaspect wordt onderzocht. De omvang van het studiegebied zal per milieuaspect veranderen. In het MER zal per milieuaspect op kaart het studiegebied worden aangegeven. Onderstaand wordt per milieuaspect de huidige situatie behandeld. Daarna wordt een weergave van relevante voor het desbetreffende aspect activiteiten gegeven. Om vervolgens kort aan te geven welke aandachtspunten tijdens de m.e.r. onderzocht zullen worden. Hierbij dient nadrukkelijk te worden opgemerkt dat de integraliteit van aspecten ten aanzien van een te onderzoeken variant van wezenlijk belang is. Niet alleen zal de onderlinge samenhang binnen de Lobberdense Waard worden beoordeeld, maar ook, gebiedsoverstijgend, de samenhang met de gehele Rijnwaardense Uiterwaarden en afhankelijk van het aspect een wellicht nog groter gebied.

4.1 Rivierbeheer

Huidige situatie

In de huidige rivierkundige situatie vormt de Lobberdense Waard onderdeel van het winterbed van de Rijn. Met als bijzonderheid de splitsing van de Rijn in de Waal en het Pannerdensch Kanaal ter hoogte van het plangebied. De huidige afvoernorm tot 2015 is 15.000 m³/s, na 2015 is de norm 16.000 m³/s bij Lobith. Bij deze norm van 16.000 m³/s stroomt er in de huidige situatie 3.010 m³/s door de Lobberdense Waard. Deze afvoer wordt voornamelijk bepaald door de geomorfologische gesteldheid van het betreffende gebied, voorkomende elementen als kades, dijken en bebouwing, de ruwheid van aanwezige vegetatie en het voorkomen van wateroppervlak.

Relevante aspectgerelateerde activiteiten

In het kader van de doelstelling uit de PKB Ruimte voor de Rivier (zie paragraaf 2,2) wordt de Lobberdense Strang met bijbehorende maatregelen aangelegd om de rivierkundige bijdrage van de Lobberdense Waard te vergroten. Naast het ontwikkelen van de eindsituatie (de Strang, nieuwe vegetatietypen, wijzigen kades en aanleg hoogwatervluchtplaatsen) zijn er ook tijdelijke activiteiten die de rivierkundige situatie kunnen beïnvloeden. Hierbij wordt gedacht aan kleidepots, een brug met opritten en een toegangskanaal. Het nautische aspect m.b.t. veiligheid en bereikbaarheid als gevolg van scheepvaartbewegingen speelt alleen tijdens de Interimfase een rol.

Te beoordelen aandachtspunten

Uit de eerste berekeningen bij 16.000 m³/s bij Lobith blijkt dat bij de functionele uitwerkingstekening voor de Lobberdense Waard rivierkundig 110 m³/s meer water dan volgens het Inrichtingsplan Rijnwaardense Uiterwaarden door de Lobberdense Waard wordt afgevoerd. Hiermee wordt een maximaal beroep gedaan op de afvoercapaciteit binnen het projectgebied. Overeenkomstig het eerder gebruikte beoordelingskader Rijntakken (versie 10 april 2006) en bijbehorend waterbewegingsmodel WAQUA worden overige rivierkundige effecten in de tijdelijke en eindsituatie onderzocht. Deze effecten hebben betrekking op de morfologie, waterafvoer- en sedimentverdeling (huidige beleid en toekomstvisie) bij de Pannerdense Kop en stroming bij lagere afvoeren dan 16.000 m³/s. Belangrijk aandachtspunt zal bij de modelberekeningen over de Rijnwaardense Uiterwaarden de integrale uitwerking van het plan over de rivierbedding van Waal en Rijn zijn. De rivierkundige effecten op de Rijnwaardense Uiterwaarden zullen integraal worden

beoordeeld in het m.e.r. De Geitenwaardsedam dient gedeeltelijk verlaagd te worden ter hoogte van de Lobberdense Strang om rivierkundige ruimte te creëren. In het Rijnwaardense Uiterwaardenplan is een verlaging van een halve meter voorzien. In overleg met Rijkswaterstaat zal de gewenste hoogte worden vastgesteld als uitgangspunt voor de uit te voeren berekeningen. Het nautische aspect en andere zaken die met rivierbeheer te maken hebben, krijgen daarnaast aandacht in het m.e.r. Als gevolg van de tijdelijke invaart en bijbehorende scheepvaartbewegingen, zal in dit kader met name worden gekeken naar veiligheid ter hoogte van deze invaart en de aansluiting op het Pannerdens Kanaal. Ook sedimentbeheer tijdens de uitvoeringsfase ter hoogte van de tijdelijke invaart zal aandacht krijgen.

*Afbeelding
Pannerdense
Overlaat bij
Hoog water*

4.2 Geo-hydrologie

Huidige situatie

De huidige geo-hydrologische situatie wordt sterk bepaald door de aanwezigheid van het Pannerdens Kanaal en bijbehorende dynamiek aan de zuidzijde van de Lobberdense Waard en door het ingestelde polderpeil aan de noordkant van het gebied in de Driedorpenpolder. Een ondergeschikte rol vervult de regionale grondwaterstroming die vanaf de Elterberg richting het plangebied loopt. De grondwaterstand in het plangebied wordt in meer of mindere mate beïnvloed door bovengenoemde factoren en gereguleerd door enkele stuwen en duikers. De bestaande zandwinplas reageert sterk op waterstandsverschillen in de rivier. De waterstand in de kleiputten reageert in mindere mate op de rivier, maar wordt tevens beïnvloed door neerslag en verdamping. Het plangebied fungeert als een buffer tussen de polder en de rivier en dempt waterstandsverschillen.

Relevante aspectgerelateerde activiteiten

Het verwijderen van het kleipakket in combinatie met ontgroning in een deel van het plangebied heeft invloed op de geo-hydrologische situatie in en rondom het plangebied. In de eindsituatie worden ontgronde terreinen gedeeltelijk opgevuld met fijner materiaal dan bij de ontgroning is vrijgekomen. Daarnaast wordt een ander peilbeheer ingesteld. Ook deze activiteiten zijn van invloed op de geo-hydrologische situatie. In de uitvoeringsfase wordt de Leidam doorbroken in verband met de bereikbaarheid van de locatie per schip. Hierdoor neemt de invloed van de rivier in het plangebied toe. Ook als gevolg hiervan zal de geo-hydrologische situatie in en rond het plangebied wijzigen met mogelijk kwel en verdroging als gevolg.

Te beoordelen aandachtspunten

Aan de hand van bovengenoemde activiteiten zal in het MER worden onderzocht in hoeverre tijdelijke ingrepen een geo-hydrologisch effect geven ten aanzien van de referentie situatie. Het betreft hier dan met name effecten in de vorm van kwel en verdroging in de bestaande natuurgebieden, de aangrenzende polder en het dorp Pannerden. Aan de hand van stationaire en niet-stationaire modelberekeningen zal

onderzocht worden in hoeverre er nu sprake is van nat-schade en in welke mate deze zal toenemen in relatie met de kwelverandering. Als eveneens een reductie van droogteschade in droge perioden. Deze veranderingen zullen zowel voor de Interimfase als de Eindfase berekend worden. Tevens wordt daarbij de kans op verzakkingen van wegen en gebouwen in het studiegebied beschouwd. In overleg met het waterschap zullen de randvoorwaarden en uitgangspunten worden bepaald voor de te onderzoeken effecten.

4.3

Natuur

Huidige situatie

De Lobberdense Waard wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van voormalige kleiwinputten en zachthoutoobossen aan de noordkant van het plangebied met daarnaast water, ruigtes en gras- en akkerlanden. Zie ecotopenkaart paragraaf 2.3. De ecologisch hoogste waarde hebben de bossen en struwelen met kleiputten. De kleiputten worden gekenmerkt door ondiepe plassen met helder water en watervegetaties. Door de rustige ligging in de uiterwaard kan een divers scala aan vogels tot broeden komen. De rust en ondoordringbaarheid maakt de bossen een bij uitstek geschikt gebied voor soorten als bever en ree, daarnaast zijn de bossen een belangrijk onderdeel van het landhabitat van amfibieën. Met name waterelementen die in droge perioden droogvallen zijn van groot belang als voortplantingswater voor amfibieën, zoals de kamsalamander en rugstreeppad. Het aantal van deze kleine elementen is beperkt. De grote waterelementen zijn verder het foerageerbiotoop van de meervleermuis. De ruigtes hebben zekere ecologische waarden, omdat ze erg bloemrijk zijn en een duidelijke functie hebben voor diverse ongewervelden en kleine zoogdieren. Daarnaast vormen ze een onderdeel van het landbiotoop van amfibieën. De gras- en akkerlanden zijn vanuit vegetatiekundig en floristisch oogpunt weinig waardevol vanwege het feit dat deze zeer voedselrijk zijn en intensief agrarisch worden gebruikt.

*Afbeelding
huidige situatie
natuurgebieden
(bron
Samenwerking
Lobberdense
Waard)*

Relevante aspectgerelateerde activiteiten

Het ontgronden en omvormen van agrarische percelen en bestaande natuur naar nieuwe natuur of water is van invloed op de bestaande natuurwaarden in het gebied. In de uitvoeringsfase wordt de Leidam doorbroken in verband met de bereikbaarheid van de locatie per schip. Hierdoor neemt de invloed van de rivier in het plangebied toe. In de uitvoeringsperiode vindt tevens industriële bedrijvigheid plaats in het plangebied. In de eindsituatie worden ontgronde terreinen gedeeltelijk opgevuld met vrijgekomen specie en een ander peilbeheer ingesteld. Deze activiteiten zijn van invloed op de ontwikkeling van nieuwe natuur en het behoud van bestaande natuur.

Te beoordelen aandachtspunten

Uit reeds uitgevoerd onderzoek blijkt dat voorgenomen ingrepen leiden tot:

- Een toename van 43,7 ha beschermde habitat zachthoutoibos in relatie tot een afname van 2,1 ha;
- Het verdwijnen van een deel van het leefgebied voor de kamsalamander als gevolg van het vergraven van een voortplantingsplaats en het scheiden van overwinteringsplaatsen van de rest van het leefgebied;
- Het verdwijnen van enkele leefplekken van de rugstreeppad;
- Het verdwijnen van enkele leefplekken van de bittervoorn en de kleine modderkruiper;
- Het verdwijnen van circa 20 ha foerageergebied voor ganzen en zwanen. Voor overwinterende ganzen en zwanen in de Gelderse Poort leidt dit niet tot significante negatieve effecten.

Voor de kamsalamander is, in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998, een Passende Beoordeling benodigd. Deze beoordeling zal onderdeel zijn van het MER, waarbij de Passende Beoordeling uitgaat van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000 gebied de Gelderse Poort. In de Passende Beoordeling wordt in samenhang met de overige aandachtspunten in het MER gezocht naar eventueel noodzakelijke mitigerende en compenserende maatregelen.

Effecten als gevolg van de uitvoering van het project zullen op alle genoemde doelsoorten en -habitats binnen de Natura 2000 binnen de m.e.r. worden getoetst. Zowel kwalitatief als kwantitatief zal per soort het effect worden beschreven als gevolg van de voorgenomen ingreep en welke verschuivingen hierdoor plaatsvinden binnen het gebied. Bijzondere aandacht zal worden geschonken aan de rugstreeppad en de diverse soorten voorkomende ganzen.

Daarnaast zullen de overige effecten van bovengenoemde tijdelijke activiteiten in het gebied op bestaande natuurwaarden in het MER worden onderzocht. Het betreft hier dan met name effecten in de vorm van kwel en verdroging in de bestaande natuurgebieden, geluid, licht en het verdwijnen van bestaande natuurwaarden. Daarnaast zal worden onderzocht wat het effect is van de aanleg van de gewenste eindsituatie op bestaande natuurwaarden en de ontwikkeling van nieuwe natuur.

Met betrekking tot nieuwe natuur zal worden beoordeeld in hoeverre er mogelijkheden bestaan nieuwe, gewenste ecotopen te introduceren binnen het projectgebied, als natte ruigte en hardhoutoibos (eventueel in combinatie met de uitbreiding van het oppervlak 'hoogwatervluchtplaatsen'). Ook ten aanzien van toe te passen waterdiepten in strang en oeverzones zal een toets op het natuuraspect plaatsvinden.

Door nadere uitwerking van enkele varianten (3.3.1) kan de doelstelling van het project "natuurontwikkeling" worden geoptimaliseerd. Mede omdat het projectgebied onder de Europese Natura 2000 wetgeving valt en onderdeel is van het strategisch groenproject Gelderse Poort Oost, is een toetsing als onderdeel van het MER gerechtvaardigd. De natuurontwikkeling zal integraal worden beoordeeld ten aanzien van de totale Rijnwaardense Uiterwaarden en indien daar aanleiding toe is, zich uitstrekken tot een groter gebied.

Binnen het aspect natuur speelt ook het tijdelijk- en eindbeheer een belangrijke rol. In het MER zal nader worden ingegaan op de vraag hoe dit beheer vorm zal krijgen in het gebied waarbinnen de initiatiefnemers invloed kunnen uitoefenen. In overleg met de (beoogd) toekomstig eigenaar en/of beheerder zal dit aspect nader worden ingevuld.

4.4 Grondstromen en Milieu

4.4.1 *Bodem*

Huidige situatie

In het plangebied is onderzoek verricht naar de milieuhygiënische kwaliteit van de bodem. Met name heeft onderzoek plaatsgevonden in de onderdelen van het plangebied waar ontgravingen of ophogingen zullen plaatsvinden. In het gehele onderzochte gebied is zowel de boven- als ondergrond van het kleipakket beoordeeld, bestaande waterbodems en de kwaliteit van het aanwezige zand onder de afdekkende klei. Voor het gehele onderzochte gebied kan worden gesteld dat het aanwezige kleipakket bestaat uit klasse 0, 1 en 2. In het oostelijk deel van het plangebied zijn twee boringen aangetroffen die als klasse 3 worden gekwalificeerd. In het uiterste westen (in de huidige watergang) één boring met klasse 4 specie.

Relevante aspectgerelateerde activiteiten

Het ontgronden, vervoeren, afvoeren, in depot plaatsen en aanvullen van ontgronde delen van het plangebied heeft invloed op de milieuhygiënische kwaliteit van de aanwezige bodem. In de uitvoeringsfase wordt de Leidam doorbroken, de rivierinvloeden nemen hierdoor toe in het plangebied waardoor de milieuhygiënische kwaliteit van de bodem in het plangebied beïnvloed wordt. Ook in de eindsituatie wordt een andere overstromingsdynamiek gecreëerd met een bijbehorende beïnvloeding van de huidige bodem.

Te beoordelen aandachtspunten

Aan de hand van bovengenoemde activiteiten zal in het MER worden onderzocht in hoeverre ingrepen effect hebben op verandering van de kwaliteit van de bodem. Ten aanzien van vrijkomende specie die hergebruikt wordt als bodem in het plangebied zal, mede in het kader van de WVO en WBB beschikking worden getoetst aan de saneringsdoelstelling Bodem Gebruikswaarde (BGW) Herverontreinigingsniveau (HVN) conform de beleidsnotitie Actief Bodembeheer Rijntakken (ABR).

4.4.2 *Oppervlakte- en grondwaterkwaliteit*

Huidige situatie

De kwaliteit van het huidige oppervlakte- en grondwater is niet nader onderzocht. Aan de hand van de resultaten van het milieuhygiënisch bodemonderzoek kan worden aangenomen dat het grondwater van goede kwaliteit is, zonder aantoonbare verontreinigingen. Gezien het huidige gebruik en beheer van het plangebied en voorkomende natuurwaarden in het oppervlaktewater is het aannemelijk dat het oppervlaktewater van goede kwaliteit is. In het noordelijk deel van het plangebied bevindt zich een oude vuilstortplaats die is afgedekt.

Relevante aspectgerelateerde activiteiten

Het ontgronden, vervoeren, afvoeren, in depot plaatsen en aanvullen van ontgronde delen van het plangebied is van invloed op de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater. In de uitvoeringsfase wordt de Leidam doorbroken. Hierdoor neemt de invloed van de rivier in het plangebied toe. Ook als gevolg hiervan zal de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater in het plangebied beïnvloed worden. Ook in de eindsituatie wordt een andere overstromingsdynamiek gecreëerd met een bijbehorende beïnvloeding van de huidige situatie. De vuilstortplaats bevindt zich ruim buiten het gebied waar ingrepen plaatsvinden.

Te beoordelen aandachtspunten

Aan de hand van bovengenoemde activiteiten zal in het MER worden onderzocht in hoeverre ingrepen effect hebben op verandering van de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater. De kwantitatieve wateraspecten worden onderzocht als onderdeel van het eerder behandelde geo-hydrologische aspect.

4.5 Landschap, archeologie en cultuurhistorie

4.5.1 *Landschap en cultuurhistorie*

Huidige situatie

De Lobberdense Waard heeft een gevarieerd landschap dat is ontstaan als gevolg van ingrepen van de mens ten behoeve van de regulering van en bescherming tegen rivierwater van de Rijn. Oorspronkelijk behoorde het gebied tot de Overbetuwe. Rond 1700 werd het gebied hieraan onttrokken door de aanleg van het Pannerdensch Kanaal. Begin 18e eeuw veroorzaakte dit Pannerdensch Kanaal dusdanig grote stroomsnelheden langs de dijk, dat bewoners van de streek besloten om haaks hierop enkele kades aan te leggen om het water te remmen (Zorgdijk, Lobberdense Dam (heden Lobberdenseweg), Geitenwaardse Dam en Leikade). Vanaf het moment dat de steenfabrieken zich hebben gevestigd, zijn percelen ontkleed in de waard. Een deel van deze percelen is na afgraving onafgewerkt achtergelaten, waarop zich spontaan zachthoutoobossen hebben ontwikkeld in de loop der jaren. Andere percelen werden na afgraving geëgaliseerd en weer geschikt gemaakt als landbouwgrond. Door deze activiteiten is een afwisselend landschap ontstaan met veel hoogteverschil, met deels hoge natuurwaarden. In combinatie met aanwezige kaden, bewoning en steenfabrieken wordt dit beeld nog versterkt en verfraaid.

*Afbeeldingen
huidige situatie
landbouw- en
natuurgebied
(bron
Samenwerking
Lobberdense
Waard/ FREE
Nature)*

Relevante aspectgerelateerde activiteiten

Het ontgronden, ophogen en omvormen van agrarische percelen en bestaande natuur naar nieuwe natuur of water is van invloed op de bestaande landschappelijke- en cultuurhistorische waarden in het gebied. In de eindsituatie wordt een andere overstromingsdynamiek gecreëerd met een bijbehorende beïnvloeding van de huidige situatie, waardoor het landschap anders zal worden beleefd en anders functioneert dan in de referentie situatie.

Te beoordelen aandachtspunten

In het MER worden de cultuurhistorische waarden van het gebied nader benoemd. Aan de hand van bovengenoemde activiteiten zal in het MER worden onderzocht in hoeverre ingrepen effect hebben op de autonome ontwikkeling respectievelijk bij

realisatie van alternatieven op de kwaliteit van het landschap en cultuurhistorische waarden. De verwachting is dat er beperkte effecten zullen optreden voor de genoemde cultuurhistorische waarden, omdat deze grotendeels onaangetast blijven. Waar mogelijk zullen cultuurhistorische elementen geaccentueerd of versterkt worden. Met name de strang dient landschappelijk fraai te worden ingepast. In variant 1 krijgt deze inpassing de nodige aandacht en zal integraal beoordeeld worden hoe de ruimtelijk kwaliteit van de strang het best tot zijn recht komt in de eindsituatie.

4.5.2

Archeologie

Huidige situatie

De Samenwerking Lobberdense Waard heeft een bureaustudie met veldtoetsing door een erkend archeologisch bureau naar de archeologische waarden uitgevoerd. Uit boringen en bestudering van kaartmateriaal is gebleken dat het plangebied bestaat uit zogenaamd 'nieuw' land. Dit betekent dat onder invloed van de rivier door de eeuwen heen het landschap is veranderd door natuurlijke verlegging van de rivierbedding. Het plangebied is hierdoor enkele keren overspoeld en veranderd, waardoor relatief 'oude' sporen uitgewist zijn. Daarnaast heeft in de vorige eeuw op grote schaal keramische kleiwinning plaatsgevonden, waardoor het oorspronkelijke maaiveld op plaatsen enkele meters is verlaagd en eventuele archeologische overgangen verdwenen. Om deze reden heeft het plangebied een lage archeologische waarde, en wordt de kans op verstoring van archeologische resten klein geacht. Aan de Kijfwaard 2 bevindt zich echter een huispol uit tenminste begin 19^e eeuw. Sporen van bewoning van de Lobberdense Waard zijn hier mogelijk aanwezig.

Relevante aspectgerelateerde activiteiten

Het ontgronden, ophogen en omvormen van agrarische percelen heeft een destructief effect op de oorspronkelijke bodemopbouw.

Te beoordelen aandachtspunten

De kans op het verstoren van archeologische resten dient zoveel mogelijk te worden beperkt. In het MER wordt de archeologische verwachting in een kaart nader gepresenteerd. Aangegeven wordt welke effecten te verwachten zijn bij autonome ontwikkeling respectievelijk bij de realisatie van de alternatieven. Daarbij wordt nader onderzoek naar de huispol wenselijk geacht. Van belang is daarbij of er sprake is van een intacte opbouw van de terp en of hierin een stratigrafie te onderscheiden is. Met het bevoegd gezag zal deze situatie en vervolgonderzoek naar de huispol nader worden afgestemd.

4.6

Geluid, luchtkwaliteit en stofhinder

4.6.1

Geluid

Huidige situatie

Geluidsbronnen die in of in de nabijheid van het plangebied zijn te onderscheiden zijn de twee steenfabrieken Kijfwaard Oost en -West, scheepvaartverkeer op de Rijn, Waal en Pannerdensch Kanaal, lokaal- en vrachtverkeer op de Lobberdenseweg, verkeer op de Rijndijk en de scheepswerf langs de Rijn in Millingen.

Relevante aspectgerelateerde activiteiten

Als gevolg van de uitvoering van werkzaamheden vindt door middel van machines droog en nat grondverzet plaats om de afdekkende kleilaag te kunnen ontgraven en verwerken in de herinrichting. In de uitvoeringsperiode zal het zand worden gewonnen en geproduceerd met drijvende installaties en een losse zuiger. Per schip zal zand en

grind worden afgevoerd. Het opvullen van een deel van de ontgronding zal door middel van een ophoogzandzuiger plaatsvinden en met materieel voor droog en nat grondverzet.

Te beoordelen aandachtspunten

Aan de hand van bovengenoemde activiteiten zal in het MER worden onderzocht in hoeverre ingrepen en de inzet van materieel effect hebben op de omgeving in en rondom het plangebied. Hiertoe worden de benodigde berekeningen uitgevoerd in het MER. Binnen variant 4 vindt nader onderzoek plaats naar locatie en verblijftijd van werktuigen.

4.6.2

Luchtkwaliteit en stofhinder

Huidige situatie

Bronnen die mogelijk luchtverontreiniging veroorzaken die in of in de nabijheid van het plangebied zijn te onderscheiden zijn de twee steenfabrieken Kijfwaard Oost en –West, scheepvaartverkeer op de Rijn, Waal en Pannerdensch Kanaal, lokaal- en vrachtverkeer op de Lobberdenseweg, verkeer op de Rijndijk en de scheepswerf langs de Rijn in Millingen.

Relevante aspectgerelateerde activiteiten

Als gevolg van de uitvoering van werkzaamheden vindt door middel van machines droog en nat grondverzet plaats om de afdekkende kleilaag te kunnen ontgraven en verwerken in de herinrichting. In de uitvoeringsperiode zal het zand worden gewonnen en geproduceerd met drijvende installaties en een losse zuiger. Per schip zal zand en grind worden afgevoerd. Het opvullen van een deel van de ontgronding zal door middel van een ophoogzandzuiger plaatsvinden en met materieel voor droog en nat grondverzet.

Te beoordelen aandachtspunten

Aan de hand van bovengenoemde activiteiten zal in het MER worden onderzocht in hoeverre ingrepen, werkzaamheden en de inzet van materieel effect hebben op luchtkwaliteit en stofhinder in en rondom het plangebied. Hiertoe worden de benodigde berekeningen uitgevoerd in het MER.

5 BELEID, BESLUITEN EN M.E.R.-PROCEDURE

5.1 Beleidskader

In het MER wordt ingegaan op de relevante (beleids)plannen en de genomen besluiten die van invloed zijn op de voorgenomen activiteiten: natuurontwikkeling, rivierverschuiving en zandwinning. Het gaat hierbij vooral om vastgestelde plannen en regelgeving, die kaderstellend zijn voor de voorgenomen inrichting en activiteiten in het gebied. Tevens wordt een koppeling gemaakt met de te beoordelen aspecten die tijdens de m.e.r.-procedure getoetst zullen worden.

Onderstaande tabel geeft per onderwerp een overzicht van relevante internationale, nationale, regionale en lokale plannen en besluiten.

Onderwerpen	Document
Zandwinning en inrichting	
	Nota Ruimte
	Ontgrondingenwet (incl. herziening 1 jan.2009)
	Streekplan Gelderland (2005)
	Streekplan herziening (2007)
	Zand- en kleiwinningplan Gelderland 12-2006
	Gebiedsplan Gelderland, Natuur en landschap (rivierenland)
	Inrichtingsplan Rijnwaardense Uiterwaarden
	Bestemmingsplan Buitengebied Rijnwaarden (Vigerend, Herwen en Aert + Pannerden 1979)
	Raamplan Landinrichting Gelderse Poort Oost
	Algemene Keur van het waterschap
Rivierverschuiving	
	EU kaderrichtlijn water
	PKB en beleidslijn Ruimte voor de Rivier
	Rijkswaterstaat Stroomlijn 1997
	Actieplan Hoogwater voor de Rijn
	Stroomgebiedsvisie Rivierengebied
	Wet op de waterkering (Waterschap nieuwe Keur 1998)
	Wet beheer Rijkswaterstaatswerken/ beoordelingskader mei 2006
Natuur	
	Natura 2000
	EU Vogelrichtlijn
	EU habitatrichtlijn
	Flora- en faunawet
	Natuurbeschermingswet
	Ecologische Hoofdstructuur
	Nadere uitwerking Rivierengebied, gebiedsplan
	Ramsar (wetlands) conventie
	Strategisch Groen Project Gelderse Poort
Bodem en Water	
	Actief Bodembeheer Rijntakken (2003)
	Actief Bodembeheer rivierbed
	Concept leidraad waterbodembodem
	Waterhuishoudingsplan Gelderland
	Wet bodembescherming/ nieuwe Wet BB
	Gelders Milieuplan

Archeologie	
	Nota Belvedere
	Verdrag van Malta
Geluid	
	Handreiking industrielawaai en vergunningverlening
	Wet milieubeheer
Luchtkwaliteit	
	Besluit Luchtkwaliteit

Het MER zal inzicht geven in de van toepassing zijnde samenhang tussen voorgenoemde plannen en besluiten voor het projectgebied. De eindsituatie zoals gepresenteerd in de functionele uitwerkingstekening en de ecotopenkaart past binnen het beleidskader dat de rijks-, regionale en lokale overheden hanteren voor de inrichting van zandwingebieden. Hieronder volgt een uitwerking van de beleidsdocumenten die onder andere bij de ontwikkeling van voorgenoemde kaarten zijn beschouwd.

Nota Ruimte

De nationale Ruimtelijke Hoofdstructuur, die wordt beschreven in de Nota Ruimte, geeft in grote lijnen de voorkeursrichting voor ruimtelijke ontwikkeling weer voor verschillende gebieden in Nederland. Het projectgebied maakt deel uit van de Gelderse Poort. Specifiek voor de Gelderse Poort geeft de Nota Ruimte aan dat de kleinschalige openheid, het groene karakter en het reliëf door oeverwallen en dijken worden aangewezen als Nationaal Landschap. In dit gebied ligt de nadruk op de basiskwaliteit 'water, natuur en landschap' en op rivierveiligheid en ruimtelijke kwaliteit.

In 2002 is een advies van de commissie Tommel mede aanleiding geweest tot het besluit van het Rijk om het dossier bouwgrondstoffen niet langer tot een kerntaak van Verkeer- en Waterstaat te rekenen en de regie ten aanzien van tijdige en voldoende voorziening van bouwgrondstoffen (in het bijzonder voor beton- en metselzand) in het vervolg over te laten aan de markt. De rol van het Rijk is in deze nieuwe situatie vooral gericht op het stellen van een nationaal ruimtelijk kader en het stimuleren van een duurzaam grondstoffenbeleid. In de Nota Ruimte wordt vermeld dat de winning van bouwgrondstoffen in Nederland een nationaal belang is. Immers, winning in Nederland beperkt de afwenteling van milieuproblemen op het buitenland en ook de afwenteling op andere milieuthema's zoals extra transport en de daarmee samenhangende verkeersbelasting, energieverbruik en aantasting van de luchtkwaliteit. Door het toestaan van marktwerking wil de rijksoverheid het bedrijfsleven uitdagen om multifunctionele projecten met een maatschappelijke meerwaarde te ontwikkelen, waarbij gestreefd wordt naar projecten die de ruimtelijke kwaliteit verhogen én Nederland van grondstoffen voorzien. Het bedrijfsleven dient zich te richten op kwalitatief goede en maatschappelijk verantwoorde projecten die in nauw overleg met de betrokken overheden wordt ontwikkeld.

Streekplan Gelderland

Aansluitend bij de Nota Ruimte is diepe winning in de uiterwaarden ten behoeve van beton- en metselzand in beginsel toegestaan voor zover mogelijk binnen de doelstellingen van de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) en de EHS. Koppeling met rivierverruiming en/of natuurontwikkeling is vereist. In de uiterwaarden hebben die plannen de voorkeur waarbij na winning de ontgrondingslocatie wordt aangevuld met uiterwaardengrond die vrijkomt in het kader van de PKB Ruimte voor de Rivier. Uitgangspunt van het ruimtelijk beleid voor de winning van bouwgrondstoffen is dat ontgrondingslocaties niet vooraf worden aangegeven in het streekplan maar tot stand komen via marktwerking. Voor initiatiefnemers gelden de volgende ruimtelijke voorwaarden voor winning van bouwgrondstoffen:

- Bij winning van primaire bouwgrondstoffen moet koppeling plaatsvinden met realisatie van gewenste functies. De provincie denkt aan de koppeling met de functies water- en baggerberging, wonen, recreatie, natuurontwikkeling, aanleg van vaargeulen en bedrijventerreinen.
- Projecten voor winning van primaire bouwgrondstoffen moeten ruimtelijke meerwaarde bieden.

Zand- en kleiwinningplan Gelderland

Tot november 2003 was het landelijk zand- en kleiwinningsbeleid verwoord in het Structuurschema OppervlakteDelfstoffen (SOD). Belangrijk onderdeel van dit landelijk bouwgrondstoffenbeleid waren de taakstellingen beton- en metselzand (ook wel genaamd industriezand) voor Rijk en provincies. Via limitering van de taakstellingen werd beoogd een zekere krapte in het aanbod van zand te realiseren waardoor er meer ruimte zou komen voor de inzet van alternatieve grondstoffen. In november 2003 werd het SOD opgeheven, waarbij de taakstellingen beton- en metselzand nog doorlopen tot het eind van deze taakstellingsperiode (tot en met 2008). Het nieuwe rijksbouwgrondstoffenbeleid is vastgelegd in de Nota Ruimte. Kwantitatieve sturing (taakstellingen, realiseren van krapte in de markt) is daarbij losgelaten, gestreefd wordt naar projecten die de ruimtelijke kwaliteit verhogen én Nederland van grondstoffen voorzien. Marktwerving staat voorop. De ontgrondingsactiviteiten vragen om een zorgvuldige landschappelijke inpassing (waarbij een bijdrage wordt geleverd aan de ruimtelijke kwaliteit) en een brede belangenafweging. Er is geen eenduidige definitie te geven van wat ruimtelijke kwaliteit is. De drie aspecten van duurzaamheid, te weten ecologie, economie en sociaal/cultureel zijn belangrijke pijlers m.b.t. ruimtelijke kwaliteit. Daarnaast bestaan de begrippen belevingswaarde, gebruikswaarde en toekomstwaarde. Ook is de procesmatige kant belangrijk. Bij het proces dienen alle relevante partners vanaf het begin betrokken te zijn en mee te denken. Belangrijke elementen hierin vormen het betrekken van de gebruikers/omwonenden en een duidelijke rolverdeling tussen private initiatiefnemer en overheden.

De provincie Gelderland heeft het nieuwe landelijke bouwgrondstoffenbeleid als volgt vertaald:

- De provincie stuurt niet op hoeveelheden. Winning van zand en klei is wel een beleidsdoel, mede gezien de landelijke behoefte aan bouwgrondstoffen;
- Ontgrondingslocaties komen tot stand via marktwerving. Voor de locatiekeuze bieden de strategische plannen van de provincie de randvoorwaarden. Het project Ruimte voor de Rivier is een voorbeeld van een door de provincie gewenst doel waar winning van zand en klei een bijdrage aan kan leveren en waarbij participatie van de provincie bij de gebiedsontwikkeling mogelijk zou kunnen zijn;
- Voor zand- en kleiwinprojecten moet maatschappelijk draagvlak bestaan en ze moeten bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit. Ruimtelijke kwaliteit wordt bereikt wanneer sprake is van functiekoppeling en een kwalitatief goed ontwerp, beide met meerwaarde voor nu én op de langere termijn. Van een kwalitatief goed ontwerp is sprake wanneer rekening wordt gehouden met de bestaande waarden in een gebied, met de inpasbaarheid van het ontwerp in het plangebied én in de bredere omgeving, en wanneer afronding van de winning binnen een afzienbare periode wordt gerealiseerd;
- Inzet alternatieve materialen. De provincie Gelderland stimuleert het inzetten van alternatieve en secundaire grondstoffen. Omdat echter geen sturing op kwantiteit plaatsvindt, verloopt de (kwalitatieve) sturing bij winning van primaire grondstoffen en het stimuleren van de inzet van alternatieve en secundaire grondstoffen in Gelderland via twee gescheiden sporen;

- Veiligheid en beheer. Het provinciale beleid voor veiligheid en beheer wordt ongewijzigd voortgezet.

Om bij meer complexe projecten de ruimtelijke meerwaarde van aanvragen te kunnen beoordelen is in maart 2006 binnen de provincie een kwaliteitsteam ontgrondingen ingesteld, waarin in ieder geval de disciplines ecologie, landschap, ruimtelijke ordening (gebiedsspecialisme en ruimtelijke kwaliteit) en deskundigheid op gebied van de beoogde functie zijn vertegenwoordigd. Het kwaliteitsteam adviseert in eerste instantie de vergunningverleners bij vergunningaanvragen, ook adviseert het team bij vooroverleg. Het kwaliteitsteam kan tevens gevraagd worden advies uit te brengen over de rol van de provincie bij de verdere ontwikkeling van het project.

Wijziging Ontgrondingenwet

In 2006 is er een voorstel tot wijziging van de Ontgrondingenwet ingediend, met als doel de procedures en regelgeving rond ontgrondingen te vereenvoudigen. Indien deze wijziging wordt doorgevoerd heeft dat geen gevolgen voor het kwalitatieve beleid zoals vastgelegd in het hiervoor besproken zand- en kleiwinningplan. Mocht de Ontgrondingenwet afgeschaft worden dan zal Gelderland zich beraden op de gevolgen van die afschaffing voor het beleid voor zand- en kleiwinning.

Gebiedsplan Gelderland, natuur & landschap

In het Rivierengebied zijn op grote schaal natuurgebieden tot stand gekomen na klei- en zandwinning. Gedeputeerde Staten willen deze economische motor ook in de komende jaren benutten. In principe dient de omvorming naar natuurterrein gefinancierd te worden uit de opbrengst van klei en zand; de gewenste oplevering, plus garanties voor een duurzaam beheer, maakt deel uit van de voorwaarden in de ontgrondingvergunning.

Grote delen van de Gelderse Poort zijn aangemeld voor de Europese Habitatrichtlijn vanwege het voorkomen van de habitattypen rivieren met slikoevers, kalkminnend grasland op dorre zandbodem, alluviale bossen, gemengde bossen langs grote rivieren, voedselrijke zoomvormende ruigten en laaggelegen schraal hooiland, en vanwege het voorkomen van de soorten bever, bittervoorn, grote en kleine modderkruiper, rivierdonderpad en kamsalamander. Ook is het gebied aangewezen als Vogelrichtlijngebied vanwege het voorkomen van de broedvogels roerdomp, zwarte stern, kwartelkoning en ijsvogel, en de trekvogels wilde zwaan, kleine zwaan, kolgans, grauwe gans en slobbeend.

Raamplan Landinrichting Gelderse Poort Oost

In het Raamplan Landinrichting worden maatregelen voorgesteld om te komen tot een duurzaam en vitaal landelijk gebied, waarin verschillende functies goed kunnen functioneren. Het Raamplan moet worden gerealiseerd in 10 tot 12 jaar, verdeeld over 3 of 4 uitvoeringsmodules. Elke module moet worden beoordeeld door Gedeputeerde Staten van Gelderland en zij toetsen de inhoud van de modules aan de provinciale beleidsdoelen.

De uitvoering van het Raamplan draagt bij aan de realisatie van 1300 ha nieuwe natuur, de vergroting van de afvoercapaciteit van de Rijn en het Pannerdense kanaal, een betere agrarische verkaveling, een versterking van het landschap en verbetering van de recreatieve mogelijkheden.

Omdat water een belangrijke rol in het landinrichtingsgebied van de Gelderse Poort Oost speelt, heeft de landinrichtingscommissie zich tevens tot doel gesteld dat er een optimale afstemming moet plaatsvinden tussen de aanwezige functies in het gebied en het water.

5.2 **Besluiten en procedures**

Omdat er sprake is van grootschalige ontgronding (rond de 100 ha) is het besluit over de Ontgrondingenvergunning m.e.r.-plichtig. Dat wil zeggen dat eerst, voorafgaande aan de vergunningverlening, een m.e.r.-procedure moet worden doorlopen. Daarnaast is de plan-m.e.r.-procedure gekoppeld aan een eventuele bestemmingsplanwijziging procedure. Het uitbrengen van de startnotitie is de eerste stap in de m.e.r.-procedure. Het resultaat van de procedure is het milieueffectrapport (MER). In de afbeelding in de bijlage zijn de procedure schema's van de m.e.r., de ontgrondingenvergunning en het bestemmingsplan opgenomen.

M.e.r.-procedure

Samenwerking Lobberdense Waard dient als initiatiefnemer de definitieve Startnotitie in bij de Gedeputeerde Staten van Gelderland. Zij treedt op als het coördinerend bevoegd gezag. Na publicatie van deze Startnotitie door het bevoegd gezag bestaat gedurende vier weken de mogelijkheid tot inspraak. Hiertoe zal de provincie Gelderland een inspraakbijeenkomst organiseren.

De Commissie m.e.r. brengt binnen negen weken na bekendmaking van de Startnotitie een advies uit voor de richtlijnen omtrent de inhoud van het MER. Op basis van de inspraak en na het advies van de Commissie m.e.r. en de wettelijke adviseurs worden de definitieve richtlijnen uiterlijk dertien weken na verschijnen van de Startnotitie door Gedeputeerde Staten van Gelderland vastgesteld. In de richtlijnen is vastgelegd welke informatie het MER dient te bevatten en welke onderwerpen en aspecten per onderdeel van het MER dienen te worden uitgewerkt.

In het MER wordt door de initiatiefnemer op basis van een gemotiveerde keuze uit de bestudeerde varianten en alternatieven een voorkeursalternatief geformuleerd. Het MER wordt voorgelegd aan Gedeputeerde Staten. Deze beoordelen binnen 6 weken na indienen van het MER het rapport op aanvaardbaarheid. Dit betekent dat door de bevoegde gezagen wordt bekeken of het MER voldoet aan de wettelijke eisen, tegemoet komt aan de gestelde richtlijnen en geen onjuistheden bevat.

Na publicatie van het MER vindt opnieuw inspraak plaats en wordt advies gevraagd aan de Commissie m.e.r. en de Wettelijke Adviseurs.

Besluiten gekoppeld aan de m.e.r.

Het MER vormt ten aanzien van de milieu-aspecten de basis voor het verlenen van de vereiste vergunningen. Tegelijkertijd met het indienen van het MER wordt de aanvraag op grond van de ontgrondingenwet ingediend. De aanvraag wordt binnen een periode van 8 weken na indienen beoordeeld op aanvaardbaarheid. Vervolgens worden, indien aanvaardbaar, de aanvraag en de ontwerpbeschikkingen voor de vergunning bekend gemaakt en samen met het MER gedurende 4 weken voor inspraak ter visie gelegd. Na goedkeuring van het MER en het besluit kan door alle belanghebbenden gedurende 6 weken na besluitname beroep worden aangetekend.

Inrichting en overige besluiten

In het vervolg op het MER zijn meerdere vergunningen benodigd voordat met de uitvoering gestart kan worden. Deze staan in onderstaande tabel samengevat.

Vergunningskader	Benodigd voor activiteit	Bevoegd gezag
Wet beheer rijkswaterstaatswerken (WBR)	Ontgraving en natuurontwikkeling (ingreep in winterbed)	Min. V&W (RWS)
Wet verontreinig oppervlakte wateren (WVO)	Gebruiksmogelijkheden grond uiterwaarden	Min. V&W (RWS)
Wet bodembescherming (Wbb)	Ontgraving van licht verontreinigde grond	Min. V&W (RWS)
Eu Vogel en habitatwet, vertaling in: Natuurbeschermingswet	Vergunning aanvraag Natura 2000 gebied (ingreep)	Min LNV, gedelegeerd aan: GS Gelderland
Flora en Fauna wet (FFw)	Ontheffing voor verstoring soorten tijdens aanlegactiviteiten	Min LNV (ontheffing Dienst regelingen) Provincie (beheer, vogels/ganzen)
Wet milieubeheer (Wm)	1. Hergebruik grond als "Bodem blijft bodem" ontgrond. > 6 mnd., 2. milieuvergunning classificeer installatie	GS Gelderland
Ontgrondingenwet	Ontgrondingactiviteiten	GS Gelderland
Algemene keur waterschappen	Activiteiten in kern- en beschermingszone	Waterschap Rijn en IJssel
Gemeente verordeningwet	Afhankelijk project besluit	Gemeente Rijnwaarden
WRO, bestemmingsplan Wijziging	Vaststellen bestemmingsplan plangebied	Gemeente Rijnwaarden
Aanlegvergunning		Gemeente Rijnwaarden

Bestemmingsplan

De vigerende bestemmingsplannen; "*Pannerden, Bestemmingsplan Buitengebied 1979*" en "*Gemeente Herwen en Aerdt, Bestemmingsplan Buitengebied 1973*", zijn in beginsel ontoereikend voor de voorgenomen activiteiten en de eindsituatie (zie H3 voor nadere planbeschrijving), een bestemmingsplanwijziging wordt daarom noodzakelijk geacht. Inmiddels heeft de gemeente Rijnwaarden voor haar buitengebied het voorontwerp "Bestemmingplan Buitengebied 2007" opgesteld. Het voorliggende plan voor de Lobberdense Waard, alsook de overige plannen voor de Rijnwaardense Uiterwaarden, zijn niet concreet vertaald in dit voorontwerp - bestemmingsplan. De gemeenteraad van de gemeente Rijnwaarden deelt overigens wel de eerder opgestelde visie "Inrichtingsplan Rijnwaardense Uiterwaarden" uit 2001 van Rijkswaterstaat alsook de eerder opgestelde visie "Lobberden aan de Rijn" opgesteld door Samenwerking Lobberdense Waard. De raad is bereid, met inachtneming van de noodzakelijke onderzoeken en bijbehorende procedures, medewerking te verlenen aan de uitvoering van bovengenoemde visies.

In het procedureschema is de procedure voor de vigerende Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO) en nieuwe Wet op de Ruimtelijke Ordening (nWRO) gegeven, omdat nog onbekend is of de nWRO in werking is getreden op moment van een eventuele bestemmingsplanprocedure.

5.3 **Communicatie**

De initiatiefnemers hechten grote waarde aan een goede communicatie met de verschillende bevoegde gezagen, belanghebbenden en belangstellenden en bewoners en gebruikers van het gebied en de directe omgeving buiten de formele inspraak- en informatieavonden om. In dit kader hebben de afgelopen jaren reeds vele gesprekken plaatsgevonden met alle bovengenoemde partijen om te komen tot een gedragen plan waar ieder zijn of haar wensen en eisen in meer of mindere mate in terug kan vinden. In dat licht gezien is voorliggende startnotitie een uitwerking van de kaders die zijn gesteld in het "Inrichtingsplan Rijnwaardense Uiterwaarden" uit 2001 van Rijkswaterstaat, waarin door de verschillende overheden in overleg met belanghebbenden al veel voorwerk is verricht. Door de initiatiefnemers zijn hier (mede) op verzoek van overheden en andere belanghebbenden elementen aan toegevoegd. Een goed voorbeeld hiervan is de uitvoering van een vrijliggend fietspad langs de Lobberdenseweg en het introduceren van zwemfaciliteiten in de nabijheid van de huidige locatie van de zandwininstallatie.

In 2006 is door initiatiefnemers reeds gestart met beheer van een deel van het terrein (40 ha) met grote grazers en is dit gebied opengesteld voor bezoekers/ wandelaars. Hierdoor ontstaat in een klein deel van het gebied reeds een indruk hoe het totale gebied in 2015 vorm zou kunnen krijgen. Enkele keren per jaar worden hier excursies georganiseerd voor belangstellenden.

Afbeelding grote grazers in de Lobberdense Waard (bron FREE Nature)

In het schooljaar 2008/2009 zal worden gestart met het organiseren van veldlessen voor de groepen 7 en 8 van de basisscholen binnen de gemeente Rijnwaarden. Onder leiding van een lokale veldgids krijgen kinderen theorie- en praktijklessen omtrent natuurontwikkeling en allerlei zaken die raakvlak hebben en die specifiek toegespitst zijn op hun eigen woon- en leefomgeving.

Aanwonenden en geïnteresseerden zullen daarnaast regelmatig op de hoogte worden gehouden van allerlei ontwikkelingen rondom de Lobberdense Waard via nieuwsbrieven die enkele keren per jaar zullen verschijnen. De ontwikkelingen zijn tevens te volgen via de website die sinds 2006 actief is: www.lobberdensewaard.nl

Tijdens de uitvoering zal in het projectgebied een bezoekerscentrum worden ingericht, waar mensen terecht kunnen met vragen en opmerkingen. Van hieruit zullen ook excursies worden georganiseerd en zal de organisatie het project begeleiden tijdens de uitvoering.

BIJLAGE PROCEDURESCHEMA

